

Qk. 155. (27)

Q. D. B. V.

DISCURSUS
EX JURE PUBLICO

Ve
2999

De X 197 6984

SINGULARI
SERENISSIMI ELECTORIS
SAXONIÆ EMINENTIA

Quem

Consensu Magnifici ac Nobilissimi Juris Consul-
torum Ordinis

SUB MODERATORE

Viro Magnifico, Nobilissimo ac Excellentissimo

DN. CASPARO ZIEGLERO,

J. U. D. ac Antecessore in hac Academia famigeratissimo,
Serenissimi Electoris Consiliario, & Facultatis Ju-
ridicæ Ordinario &c.

Placido eruditorum examini sistit,

OTTO HEINRICUS PSEUDES /

Eqves Misnicus.

In Auditorio Jctorum Horis consuetis
die 26. Septemb 1663.

WITTENBERGÆ,

Typis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. LXXIX.

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

42 71.

EX JURE PUBLICO
DISCURSUS

De

SINGULARI SERENISSIMI ELECTORIS
SAXONICI DIGNITATIS EMINENTIA,

PROOEMIUM.

*C*urata, & in publicum plurimum profutura,
Quinti Mutii est sententia, in L. 2. §. 43. ff.
de O. J. Turpe esse Patritio, & Nobili, &
causas oranti, jus in quo versatur ignorare.
Hujus enim scientia, tam firmiter osibus
eorum adhaerere debet, ut qui id ignoret, gra-
vem legum poenam incurrat; L. 9. ff. de Igno-
rant. Jur. & Fact. Duas Jurisprudentiae studii
sacratissimus Imperator in §. fin. Inst. de J. & J. asserit positiones:
Publicum & privatum. Alterum alterius eget auxilio: Prius poste-
rioris supponit cognitionem. Tam firmo utrumque est conjunctum
nexu, ut uno rescisso totius jurisprudentiae haud constet ratio. Juris-
periti haud decorandus nomine alterutrius occupatus ignorantia. Ul-
tramque non ingrediens viam à vero facile aberrabit tramite, pro-
positum haud feliciter adepturus scopum. Detestanda itaque eo-
rum sententia, qui alterutram jurisprudentiae alumnis praescindere
intendunt viam. Digni virgula censoria juris publici doctrinam ex
Academia prorsus eliminantes terminis. Juris privati tractationem
in usu magis & foro positam utraque concesserim manu, sed an à fre-
quentia usus ad ipsius rei prerogativam validum duci possit argumen-
tum valde dubitaverim.

Praecipue, quod jurisprudentia nostra non artis quaestuosae,
sed merito verae & non simulatae Philosophiae, inscribatur titulo,

In L. 1. §. 1. ff. de J. & J. Neutiquam civilem sapientiam, ut rem sanctissimam pretio nummario estimandam aut de honestandam asserit Ulpianus L. 1. §. 5. ff. de Extraord. cognit. Suo itaque non destituti Encomio juris publici cognitioni non defunctorie comparanda indefessam navantes operam? uberrimi iis constabunt olim fructus, qui aliquam aetatis nobilissima illi scientiae dedicarunt partem. Scatet ea infinitis interiora Principum Secreta spectantibus materiis. Neque tamen juris publici tractatio in genere considerata nostro in presenti subjecta conceptui: Ad Romani Imperii applicata statum presenti labori dedit ansam. Translatio illius ad Germanos immortalem iis peperit gloriam. Palmam sane Germania ceteris provinciis non tam dubiam reddit, quam praeripit certo. Alia Imperia non nisi unum regia dignitate praeditum tolerant; sed de nostro Romano Germanico Imperio diversum longe Caroli Quinti iudicium: In aliis regnis mancipiis & servis in Germania Regibus se imperare asserentis. Nec gloriosa minus Maximiliani I. sententia, qua Regum se Regem dicere solitus. Sed sola de istiusmodi praeminentia sibi gratulari habet Germanorum natio. Ea sola Romana aquila sibi vindicat maiestatem: Omni exteris ad tanti Imperii decus viae praclusa. Erudite nobilissimam hanc materiam deducentem consuli velimus Julium Pflug / Episcopum Numburgensem. Ast non subsistit in sola hac Imperatoris eligendi potestate, Germanorum praeminentia; sed & de eligentium nullus facile gloriabitur dignitate, nisi Germanici sanguinis particeps gloriae. Primariorum Imperii nostri officialium nulla mentio hic facienda. Germanica tellus ea etiam gaudet prerogativa, quod extra fines illius comitia ac concilia Imperii indicare interdictum Imperatori. Non de sermone & idiomate dicam germanico: alia plura Germanorum dignitatis hic praetermissurus argumenta: nescio meo elabi videar, Augustissimam Potentissimorum Saxoniae Electorum praeminentiam devotissimam mente admirabor nunc & contemplantor. Deus sine cuius luce nostra haec in literarum studiis peregrinatio, miserabilis quaedam erratio, felicissimis cepta fortunare velit eventibus.

CA-

CAPUT I.

De.

ORIGINE DUCUM SAXONIÆ.

1. Explicatur familia Saxonica 2. Quando Regius Saxonum Titulus in Ducis commutatus dignitatem.

I.

Operæ pretium me haud perditurum spero, si originem familiae Saxonicae genuinam enodavero prius. Ex generis profapia si aliqua commendatio aut gloria derivanda, nulli tam antiquitate, quam Nobilitate cessura Domus Saxonica. Wittekindo Magno cum eruditioribus originem ejus adscripserim merito. Ex regio itaque sanguine prognatos Serenissimos Saxoniae Electores asseverandum devotè. Non diffiteor interim negotium de regia Wittekindi dignitate nondum videri penitus decisum. Abire videntur historiarum conditores in diversa diversarum sententiarum divortia; ab appellatione firmum desumi possit argumentum. Modò Regis, modò Ducis nomine Wittekindus communis familiae Saxonicae stipes, decoratur hinc inde. Pro regia ut militem fama, famigeratissima quaedam Wittekindi monumenti memovet inscriptio. Cupidum ejus lectorem Angariam amitto, quæ regia olim Wittekindi, hodiè vicum repræsentat, uti refert *Bünting. in Chronic. Brunsvic. & Lünebur. pag. 31.* Sed medium probandi, quod minus probabile, me elegisse dixerit quis? De Regni Angariae existentia nulli non suborturus facile scrupulus. Sed exemptura eum alia, quæ Hamelæ ad Visurgim extat, cippi inscriptio: ANNO DOMINI DCCC. BERNHARDUS COMES, CHRISTINA COMITISSA REGNI ANGARIÆ, FUNDARUNT HANC ECCLESIAM. Relatorem hujus negotii produco *Reinerum Reineccium* in tract. de Sax. Orig. pag. 18. Interim ad feliciorum integri hujus negotii expeditionem venerandæ antiquitatis hic consulenda monumenta. Communis quippe nominum Regis ac Ducis Saxonum usus inter Historicos excitasse videtur discordiam. Ut Rex à regendo, sic Dux à ducendo dictus. Utroque nomine diversis tamen temporibus gavisi olim Reipublicæ clavum tenentes. Regium sibi arrogabant

A 3

bant

bant titulum pacis tempore, turbulento belli statu Ducis assumpto nomine. Germanorum præcipuè Dialectus huic inservit rei, quæ König à fōnnen / Herzog ab Heer und ziehen dicti elegantius. Quicquid sit, usurpatio illarum vocum promiscua ipsi Regiæ Wittekindi dignitati non poterit præjudicio esse. Inquirendum interim latius in hujus originem.

II. Floruit circa annum Christi D. C. XXIX. Bertholdus Dux sive Rex Saxoniae, hic Successorem habuit Sighardum regio pariter nomine clarum. Illum ordine excepit Dietericus, qui ex Bullinga Vandalorum Regis filia duas suscepit filias, Mechtildin, & Hildegardin, tresque filios Edelhardum, Bartholdum & Wernekindum. Dieterico mortuo ad natu maximum regnum devolutum. Sed hic diem suum obiens non filiis derelictis, sed fratri Wernekindo natu minimo Imperii fasces regendas concessit. Et is Wernekindus primus Ducis titulo contentus regium constanter recusavit. Hic tandem nostrum Wittekindum & Brunonem filiamque Hasalam ex Congilda procreavit. Wernekindo deinceps defuncto summam Imperii Wittekindus adeptus Ducis Saxoniae, Westphaliae, Angariae, titulum gessit. Mox tamen cum Carolus copiis suis Saxoniam quasi inundaret Rex Saxonum simul electus, Regebatur scilicet universa Saxonia eo tempore duodecim Ducibus, qui ordine servato singuli annum per totam Saxoniam tenuere Imperium. Bello autem ingruente is Regis simul electione prævia subibat vices, qui summæ rerum tunc temporis præerat. Conflictu itaque inter Carolum & Wittekindum suborto, ille victoriam reportavit. Odiosum eam ob rem Saxonum victori videbatur, ut Wittekindus impofterum regio decoraretur titulo; Regius itaque titulus in Ducis à Carolo iterum mutatus dignitatem. Non desunt hic qui Carolum Magnum Archiducatum in Saxonia instituisse & hanc dignitatem tandiu in Saxonia viguisse, donec Electoralis ejus occupaverit locum, perhibent. Et memini antiquum aliquod monumentum ab Excell. Dno. Ottone Prætorio Poeseos Prof. Publ. celeberrimo mihi monstratum, in quo Duces Saxoniae magni Duces appellantur. Sed nos hanc controversiam quia antiquitatis velo involuta, nostram haud facimus. Sufficiat paucissima hæc de regia Serenissimorum Saxoniae Electorum Prosapia adnotasse.

CA-

De

ELECTORALI DIGNITATE.

1. Recensentur Electorum Elogia & deciditur quæstio, An crimen læsæ Majestatis in Electores committi possit.
2. Explicatur Electorum Origo.
3. Proponitur Septenarii Electorum numeri & missionis ex Ecclesiasticis & secularibus ratio.
4. Series familiarum Electoratus Saxonie exhibetur.
5. Locus & votum Saxonie Electoris in comitiis recensetur.

I.

Electoralem ponderaturus dignitatem quæ à Carolo ipsi data fuerunt Elogia admirabitur; ea omnia quò minus recensam infinita eorum prohibet multitudo. Paucorum præcipuorum tamen relatione propositæ me satis facturum operæ opinor. Elegantissimis simul & augustissimis Electores dignatur titulis Augustissimus Carolus in aurea Bulla. Accomodatissima eos similitudine appellat Imperii palmites cap. 2. §. 5. nec minus ut ædificium columnis innixum inhæret integrum: ita felicior Imperii Romani conservatio Electorum effulget auctoritate. Unde columnæ immobiles in præmio aureæ Bullæ appellitantur. Hinc & illa æquè elegans profluxit comparatio, quâ pars corporis Imperatoris dicuntur *Cap. 24. §. 1. Oberste Väter und Rathgeber der teutschen Nation: Hordtleder de causis belli Germanici Lib. 1. c. 37. p. 292. Num. 511.* Auger mirificè eorum dignitatem, daß ihre Hoheit mit des Römischen Kaysers Gewalt und Hoheit dermassen verbunden / daß eine ohne der andern nicht bestehen kan / uti ex decreto quodam cæsareo de anno 1590. patescit, referente *Limnao lib. 3. cap. 2. num. 2.* Ex quo factum videtur, ut Regibus æviparentur Electores teste *Sixtino lib. 2. de Reg. cap. 20. num. 18.* Neque ingratum forte lectori si famosissimam illam paucissimis hîc tangam controversiam, an in Electores crimen læsæ Majestatis committi possit? Negativæ subscribit *Limnæus.* Sed quo minus in ejus castra abeam, expressissimo in aurea Bullâ *Cap. 24.* dimoveor textu. Insistendum huic merito tamdiu, donec apertiori contrarium probetur. Distingvit quidem *Limnæus*, an intuitu & odio

Linnæus

Imperatoris lædantur Electores, nec ne. Priori casu nostræ calculum addit sententiæ, at verò, cum lex non distingvat, nec nobis distinctio confingenda. Argumento *Legis 8. ff. de publ. in rem actione Legis 3. ff. de officio Præsidis*. Confirmat hanc sententiam elegantissimum illud Electorum Encomium, quo pars corporis Imperatoris appellati; vulgatum namque Brocardicum: *quod dispositum est de toto item censetur dispositum de parte. Lege 176. ff. de Reg. Jur.* In Imperatorem autem committi crimen læsæ Majestatis non est, qui ambiget. Id circò ut item de Electoribus asseramus suberius allata argumentatio exigit. Nec aliud svadet Lex. 5. cod. ad Leg. Jul. Maj. ex qua cap. hoc 24. Aureæ Bullæ conscriptum, Rationum, quibus *Limnæus* suam propugnare annititur opinionem Tom. 4. Additionum, ad Lib. 3. cap. 2. num. 3. discussio ipsi reservanda collationi.

II. Subjicienda in præsentiarum nonnulla augustum Electorum officium spectantia. Præcipuæ ejus partes in imperatoris absolvuntur electione. Sed ut de origine electorum nonnulla præmittam, accuratior præsentis materiæ dilucidatio videretur exigere. Hoc negotium discrepantes sententiæ adeò reddiderunt difficile, ut manus ei admoveere plane operosum sit. Communis Doctorum schola *Otoni 3.* Originem Electorum adscribit. Moventur communi & famosa quadam historia, qua Pontificem Romanum *Gregorium V.* hanc sanctionem tulisse fertur, Imperatorem hæreditarium haud obtinere regnum. Deligendos sex Principes, tres seculares, tresque Ecclesiasticos componendo dissensui Regem Bohemiæ cooptandum: *Limnæus lib. 3. cap. 1.* Sed altum hac de re apud historiarum conditores silentium. *Conringius* Disputatione de *Septem viris Tb. 24.* Ecquis vero eam sibi imponi patietur conditionem ut credat, eos tantam rem tanto silentio fuisse prætermisuros. *Dominus Conringius* Loc. cit. Et quis ergò vitio mihi vertet, si huic sententiæ fidem adhibere renuam. Constat potius negotium hoc altius reperenti, etiam post *Otonem 3.* ad *Fridericum II.* usque Imperatores non Electorum, sed aliorum adhuc Principum suffragiis electos, *Teste Nobilissimo Domino Conringio dicta Diss. Thes. 26. Limn. l. 3. cap. 1.* Ubi Regem Boemiæ tempore demum *Friderici II.* Electo-
rum

rum numero adjectum dicit. Sed & alia absurdior longe non-
nullorum prostat sententia. Pontificii enim Papæ adulescentes à
Romano suo Pontifice originem Collegii Electoralis derivare
conantur. Defensitat eam præ reliquis Bellarminus Dux Papi-
colarum. Ast nullam plane Pontifici Imp. Rom. concedimus
potestatem. De facto semper quædam sibi arrogare pedetentim
tentarunt Papæ & sic aliena jura per tyrannidem involarunt. Fi-
cticius Pontificis vicariatus diversum longe exigit. Principalis
à negotiis secularibus abstinuit; ideoque & vicario idipsum con-
veniret. Quicquid sit, examinandum ventosum Bellarmini Ar-
gumentum, quibus vanam illam (quam & panniculæ meritò æ-
quipares textoriæ) propugnat sententiam. Desumit illud ex ca-
pitulo Venerabilem, *extra de Elect. & Elect. Potestate & decreto
Vienensi, quod extat cap. un. Clement. de jur: jur.* Verum si Ballar-
minus testimonii probe ponderasset requisita, eò absurditatis
forte non fuisset delapsus. Tritum juris Brocardicon: *Nullus te-
stis in causa propria intelligitur Leg. 10. ff. de Test.* Neq; ullibi ab il-
la juris dispositione exempti papicolæ. Meritò ergò istud testi-
monium à Bellarmino adductum hic susq; deq; habendum judi-
caverim. Nisi fortè firmiter putaverit hîc ceu clypeum objectam
Pontificum infallibilitatem, remota simul Pontificali ambitione.
Sed ne actum agere videar, remitto plura desiderantem ad Lim-
næum *tom. 4. ad cap. 1. lib. 3. & Arniseum in relect. cap. 6.* Quid ita-
que in dubio hoc negotio certi tandem asserendum dubitaverim
omniò. Nobilissimi Conringii insistam sententiæ, eamque ut
maxime probabilem interim amplectar, nempe non speciali alicui
constitutioni, sed consuetudini ordinum consensu approbatæ
collegium electorale suam debere originem, *Conring. Disp. de
Septemviris tb. 31. & 32. Limnæus lib. 3. cap. 1. Arnif. in relect. cap.
6. num. 62.* Confirmatur ea ex Aurea Bulla cap. 1. §. 1. & cap. 9. §.
2. in fin. Scrupulum tamen hic movet jurisconsultus famigera-
tissimus *Heigius part. 1. Quest. 3. num. 29. & seqq.* diu Electorum
credita jura haud esse convellenda dicitans. Sed enim insistimus
& erigimur vulgatissimorum juris principiorum auxilio. Non
minorem consuetudini quam scriptæ legi jura nostra tribuunt
autoritatem. Imò tolli legem per eam posse apertissimus *leg 32. §.*

l. ff. de Leg. demonstrat textus. Pauli in super in l. 86. de Leg. Hic ad partes vocanda autoritas. *Magna autoritatis, inquit, hoc jus habetur: quod in tantum probatum est, ut non fuerit necesse scripto id comprehendere.* Imò fortiozem scriptis esse juribus consuetudinem *Seneca l. de Clem. 1.* testatur, uti *Godofr. notat ad hanc legem lit. d.* Eam ergò probationem, quæ ex jure non scripto promanat, ob parilem autoritatem ejusdem valoris non immerito dixerim, cujus ea judicatur vulgo, quæ lege nititur scripta: satius igitur & securius duco, consuetudini certæ, quàm juri in certo originem Electorum adscribere. Præcipuè quod historica fides priori magis quam posteriori hoc casu videatur adistere.

III. Perspectæ hætenus Electorum origini de numero eorum quædam subnectere placet. Septem numero fuisse, communis asserit sententia: Unde & septemvirorum profluxit nomen. Describit eorum omnium & singulorum officia scitè satis Nicolaus Reifnerus sequenti carmine:

Septem clara viris fulget Germania magna,
Quos penes arbitrium Cæsaris omne manet.
Poma Palatinus Dapifer gerit aurea Princeps;
Dux Cladios Equitum Saxo Magister habet.
Marchio fert sceptrum Camerarius: inde Bohemus
Rex Pincerna manu pocula digna tenet.
Præsul Agrippinus fert signa per Itala Regna
Teutona Mogiacus: Gallica Trevir amat.

Non prætereunda hic scrupulosa publicistarum disquisitionis: quæ anxie de ratione hujus septenarii numeri laborant. Ad perfectionem & sanctitatem hujus numeri confugiunt nonnulli. Ast ratio hæc non tam veritatis quàm fallacis conjecturæ nititur fulcris, viteum lambit vas, ad instar vulpeculæ illius Ætopicæ, pulcem haud attingit. Si enim in annis Climactericis diebus criticis, morbis, ætatibus non septenarii numeri spectanda est ratio, sed occulta quædam naturæ vis, quæ eo tempore se exerit; Quid quæso ejus virtuti numerum hanc tuto committere liceat? Sunt alii, qui ad antiquum Persarum morem respiciunt, soliti nempe illi septem consiliarios eligere, penes quos summa Imperii resideret. Sed nihil probat hæc comparatio. Quid Persarum mores præscribere pote-

poterunt Imperii Romano Germanici statui? Quænom conveni-
nientia Electorum Imperii Romani & consiliariorū regni Persici?
impertinentem certe & cassam nimis eam dixerim non immeritò.
Nec attétenda hic inanis Piccardi conjectatio, Persis Germanos o-
rigine conjunctos. Ego satius duxerim iudicium hic suspendere,
quam ventosis & fallis quandoq; conjecturis curiosam nonnullo-
rum promovere scrupulositatem. Majoris momenti eā quæstio
reputanda: Cur Electoralis Collegii pars dimidia ecclesiasticis,
altera secularibus constet Electoribus. Brevitatis studio causam
hujus mixturæ veterum adscripserim religioni. Cretebant illi pia
fatis intentione sine sacerdotum assistentia nec suscipi ritè, nec
expetiri quicquam feliciter posse. Neutiquam interim eam re-
jiciendam penitus cenleo sententiam, quam *Julius Pflug Episcopus
Numburgensis* in Oratione de Germanorum statu suppeditat. Ec-
clesiasticis scilicet Principibus omni aditu ad imperatoriam digni-
tatem in Aurea *Bullâ cap. 2. §. 4.* præcluso, ademptum hac ratio-
ne videri ad eam ampliendam omnem ardorem quod in Electo-
rum cooptati fuerint numerum.

IV. Verùm nimis me à via divertisse sentio. Non inqvi-
rendum hic ulterius arbitror, in alia plura Collegio Electorali
communia, à quolibet tamen curioso Electoralis dignitatis inve-
stigatore non minus admiranda. Intentio nostra in devotissimâ
dignitatis Serenissimi Electoris Saxonix consideratione subsistit.
Nec tædium Lectori benevolo temerario excitandum ausu. Ver-
tendus potius Stylus ad Electoralem Saxonis Illustrissimi Digni-
tatem obsequioso competentia ei jura delineaturus conamine.
Divisus Electoratus Saxonicus arboris instar in quinque potissi-
mum familias ceu ramos. Primas vulgo ascribunt Ducibus Lu-
neburgensibus, quorum Coryphæum Hermannum Bilingium
asserunt *Limnæus lib. 3. cap. 10. num. 1. Sprengerus Jurisprudentia pu-
blica cap. 10. pag. 260.* Concessit illius posteris Otto Magnus Du-
catum Saxonix primum ut Legato aut vicario gubernandum, aut
assignatus is deinde eidem Bilingio peculiari Ottonis gratia, ut
peculium ad hæredes transitorium, *Sprengerus dicto Loc. & tenu-
isse eundem Bilingii successores per centum & quinquaginta an-
norum spatium, testis est Limnæus dicto loco.* Ex hâc ergo Bilin-

giana familia alii tres, alii quatuor deducunt Electores, juxta citatum Limnæum. Excepit eam familiam Comitum Supplenburgii familia. Produxit ea unicum tantum Lotarium, Imperatorem postea electum, teste sæpe citato *Limnæo dicto loco. Sprengero loco citato. Nobilissimo Strauchio Dissut. Exot. 1. tb. 10.* Ast destitutus hic prole virili, Henrico Duci Baviaræ cognomento superbo, prædictum Principatum una cum Brunsvigo ac Lüneburgo dedit dono. Devolutus idcirco ad Bavaricam domum hâc ratione Electoratus. Sed & ea familia temporis periodum comperta. Proscripto scilicet Henrici filio anno 1150. translatus Saxoniarum Electoratus ad Anhaltinorum Principes. Post finitos tandem 227. annos juxta Limnæum loco citato ad Misniarum Marchiones pervenit. Defuncto videlicet Alberto Saxoniarum Duce, & Principe Anhaltino sine virili Stirpe Ericus Lauenburgicus & Ludovicus illam affectabant dignitatem. Verum Sigismundo Imperialiter visum fuit. Decoravit enim Electorali prærogativa Fridericum I. cognomine bellicosum Misniarum Marchionem. Prognata est inopinata hac mutatione copiosa controvertenti materia. An citra injuriam Domus Lauenburgensis & Anhaltinæ id fieri potuerit? Ea quæstione non Imperatoris modo Auditoriû occupabatur; Sed & prætextu denegatæ justitiæ ad Basiliense concilium negotium devolvebatur. Neutra pars suis destituitur propugnatoribus. Erici partes defendendas suscepit *Cranzius*. Fridericum è diverso defendunt *Andreas Rüdven de Sax. non Provoc. jur L. 1. c. 2. num. 6. Limn. lib. 10. cap. 3. num. 2. & nob. Job. Strauch. dissert. Exot. 1. tb. 10.* & horum vestigiis insistere nobis nunc sedet animus. Nec Cranzii rationem tanti judicaverim momenti, ut me à sententia dimovere possit. Urget is acerrime successionem, cujus intuitu Electoratum Saxoniarum ad Duces Lauenburgenses pertinere contendit. Sed satisfecit huic dubio famigeratissimus juris publici enucleator *Limnæus Lib. 1. cap. 10.* cujus verba hic tædiose repetere supersedeo non immeritò. Accedit, quod Ericus in investitura haud fuerit comprehensus, quomodo igitur jus aliquod succedendi in Electoratu prætere potuit? Saxonici namque juris dispositio in successione Feudali cognatos haud admittit, nisi expresse in literis investituræ sint nominati. *Limn. Lib. 3. cap. 10. num. 7.*
Carpzov.

Carpzov. diff. 1. de Arbor. confang. lb. 5. num. 42. Et quid quæso asserendum, si mortuo Alberto Friderici I. Electoris Patre rediisset ad imperatorem ut Dominum Feudi? Certe aliam expectare haud haberemus, Crantio licet invito & dissentiente, quam quod in libero Imperatoris arbitrio res fuerit sita, quem de Electoratu investire voluerit. Placuit autem Sacratissimo Imperatori præ cæteris competitoribus Fridericula Marchionem Misniæ gratiosæ, illius investituræ participem facere. Rediit hæc ratione Ducatus Saxoniae ad Wittekindi posteros. Accessit quod prætenfa investitura obreptitia fuit, ab Episcopo Passaviense obtenta in scio Imperatore: Jure igitur delatan ad Marchiones Misniæ Electoralem dixerim dignitatem. Prodiere ex hinc continua serie XIII. Electores: Fridericus I. belliosus qui obiit anno 1428. Fridericus II. Placidus obiit anno 1464. Ernestus obiit 1486. Fridericus. III. Sapiens obiit 1525. Johannes Constans obiit 1532. Johannes. Fridericus Magnanimus obiit anno 1554. Mauritius obiit anno 1553. Augustus obiit 1586. Christianus I. obiit 1591. Fridericus Wilhelmus Proelector obiit 1602. Christianus II. obiit 1611. Johannes Georgius I. Gloriosissimæ memoriæ mortuus anno 1656. die 8. Octobris. Johannes Georgius II, invicto nomine hodie effulgens, cujus serenitatem diu incolumen servet divina benignitas.

V. At verò progrediendum jam ulterius, & nonnulla de eminentiori serenissimi Saxoniae Electoris loco, quo in Comitibus & aliis actibus publicis gaudet, proponenda. Secundum ordine eum occupare locum certò certius, sed origo istius præeminentiæ dubio non destituta. Derivant eam nonnulli à singulari Ottonis Tertii erga Saxoniae Electores ob infinita eorum benemerita gratia & beneficentia. Non quidem hic nescius sum controversiæ inter Electorum Saxoniae & Bavariæ aliquando subortæ: Sed illius decisio cum nondum promulgata, nec à mea quidem tenuitate nunc erit expectanda. Quanti porro momenti jus suffragiorum reputatum semper, nulli non constat abunde. Sed & hic suâ gaudet prærogativâ Potentissimus Saxoniae Elector, quin tum adeptus votum. Nec minoribus etiam elogiis prædicandum est illud axioma, quod ipse jus dirigendi vota in causis Moguntinum concernentibus habet, teste Domino *Reinkingio Lib. 1. de regim secul. & Eccles. Clas. 3. cap. 5. num. 19.* cui adstipulatur pro-

to collum Electionis Caroli V. Tit. 26. & 31. apud Goldast. in polit. Imperial. citante Limnaeo comment. ad Auream Bullam pag. mibi 259. Prætereo hic lubens, quod Elector Saxoniae in Comitibus Imperialibus causas dirigat spirituales & religionis non secus ac Palatinus temporalibus præpositus negociis, juxta Leonhardum. Hist. in Iren. cap. 29. p. 132. quippe Limnæi judicio hoc directorium Electori Saxoniae non ut Electori sed ut potentiori Augustanae Confessionis Principi competere videtur.

CAPUT III.

De

ARCHIMARSCHALLATU.

1. Tractatur Etymologia & origo Archimarschallatus.	& alia ratione officii Archimarschallatus Electori competentia, ut & contentio de præquiritatione inter Legatum Ducis Saxoniae, & Ducem Juliacensem.
2. Comparatur Elector Saxoniae cum præfecto Prætorio.	
3. Examinatur controversia de Prælatione gladii in Coronatione Wenzeslai inter quosdam Principes suborta. Explicantur	4. Agitur de officio Archimarschallatus in Coronatione Imperatoris deq; vice Marschalli munitis.

I.

INter cæteras dignitates, quæ Electori Saxoniae multum lucis splendorisve fænerantur haud infimum meo judicio obtinet locum dignitas Archimarschallatus. Hujus ut clarius effulgeat præ eminentia ad dioptram fani judicii altius revocanda. Nos operam haud inanem navaturi, si etymon hujus vocabuli enodaverimus, (Sunt enim verba nota rerum, per quas res intelligere possumus, uti Baldus perbibet in leg. Si non convit. Codic. de injuriis.) Varias variorum hic reperire licet derivationes, quidam à Marte communi belli Parente, & vocula Schalek calidum & exercitatum in negotiis bellicis significante deducunt, Carpz ad Leg. Reg. cap. X. sect. 6. Limn. cap. X. lib. 3. num. 20. Alii à Marckt, quod regionem denotat, quasi nota ei debeat esse variarum regionum facies, Carpz. ad Leg. Reg. dicto loco idem vult quasi Marschallus i. e. major in Sala h. e. in aula sit, nos cum Nobilissimo Strauchio Disputat. exot. 3. th. II. hanc vocem teuthonicam esse putamus, derivan-

riantes à Germanico vocabulo Maer equum significante, unde adhuc in usu vocabulum *Märe* & *Schall*, quod ministerum denotat, quasi *Marschallus*, idem sit ac minister rei Equestri præpositus. Ex hinc legem hanc Alemannicam natam putaverim. **SI QVIS MARSCHALCUM QUI SUPER XII. CABALLOS OCCIDERIT XL. SOLIDOS TENDAT.** Prout constat ex *Leg. Aleman. Leg. 79. refer. Goldast.* Hinc officium hoc antiquam sapere originem in proclivi est conjicere. *Nobilissimus Dominus Strauch in dissert. exot. 3. tb. 11.* à Francis ortum pluribus deducit, in quorum aula *Marschallus* supremus officialium comes stabuli nuncupatus fuit, |cujus jurisdictioni nobiles universi paruerint. Et hæc dignitas apud eos fuit nobilissima, incunabula debens Romanorum institutis, quorum mentio fit *Codic. tit. de Comit. & Tribun. Scolar.* Erant hi ipsi tunc temporis nihil aliud, quam *Tribuni militum*, & hi sub Latinis Imperatoribus & consulibus *Præfecti Prætorio Præfecti urbis* appellabantur. Hinc Imperator *Valentinianus* eorum indiscretam jubet esse dignitatem *leg. 1. Cod. de Præf. Prætor.* Qui igitur sub consulibus erat *præfectus prætorio*, sub dictatore appellatur *Magister equitum*, & sub Regibus *Tribunus celerum* *Leg. 2. §. 15. de Orig. Juris.* Adeoque illa diversis temporibus nomine erat diversa; re ipsa tamen & officio eadem *Rosinus lib. 7. Antq. cap. 4. pag. 685.*

II. Haud incongrua hinc videtur *Electoris Saxonie* cum *præfecto Prætorio* comparatio, maximè in eo, quod ut à *præfecto Prætorio* appellare fas haud erat, ita & ab *Electore Saxonie* interdicta ulterior provocatio, uti infra videbimus. Nec dissimile illud, quod *Præfectus prætorio* electus ab Imperatore cingulum cum gladio accepit. Ubi notanda *Trajani* vox vel cedro digna, quâ *præfectum prætorio* cingulo donans dixisse fertur, *si pro Republica imperavero pro me, sin secus in me utre; referente Rosin. lib. 4. Antiquit. Rom. Cap. 33. pag. 730.* *Electoris etiam Saxonie* insigne est gladius, quem evaginatum in *Comitiis* ac processibus imperialibus Imperatori præfert. *Aur. Bull. cap. 26. §. 3.* *vaginam istius gladii* vice *Marschallus Pappenheimius* tenet. Et illum morem à Rege *Galliæ* promanasse non inceptè cum celeberrimo asseruerim *Strauchio.* Illi enim urbem, in qua sedes *Parlamentaria* intranti *Comes stabuli* gladium præferre solet. Sicut & is eidem
gla.

gladio In throno justitiæ sedenti asidet, referente *Limn. notitia regni Franciæ Lib. 2. cap. 6. Lit. F. F. pag. 1020. & in Comment. ad auream Bull. cap. 26. §. 3. observat. 3. p. 498.* Uti igitur hasta & securis præferebatur Regibus Romanis dicitante *Rosino l. 7. c. 3.* Ita & Imperatoribus in signum justitiæ, aut ut ego putaverim summæ Imperatoriæ majestatis gladius præfertur. Unde notatu hîc digna, quæ de Venetorum Principe tradunt historiæ conditores. Gladium scilicet non ante sed post Ducem, nec nudum sed in vagina reconditum gestari. Indicari illa inversa gestione usum gladii illis qui Ducem sequuntur, tribuendum asserit *Limn.*

III. Mota hic aliquando controversia in coronatione Wenzeslai inter illustrem Dominum Wenzeslaum de Bohemia, Ducem Luxemburgensem Lotharingiæ & Brabantia, & Dominum Rudolphum illustrem Ducem Saxonie Sacri Imperii Archimarschallum, cui nam gladium Imperii Imperatori præferre conveniat? Prætendebat Wenzeslaus Titulum Marchionis Imperii, occasionemque ex Ducatu Lotharingiæ & Brabantia quærebat. Hic sacra Archimarschallatus jura urgebat. Quæ res cum ad arma partes incitaret, Imperator Sigismundum Marchionem Brandeburgicum filium secundo genitum juvenem tunc & non nisi decem annos habentem enses sibi præferre jussit. At verò id ipsum Electori Saxonie juri in *Aur. Bull. tit. 22. fundato præjudicare haud potuit.* Exequitur hoc latius *Limn. tom. 5. addit. ad lib. 3. cap. 10. num. 28. Et in Commentario ad Auream Bull. ad cap. 22. Observ. 3.* Cæterum sublimis hujus officii jure Elector Saxonie bello pro salute Imperii gesto omnes Imperii status præcedit, uti infert *Nobilissimus Strauch. Disp. exot. 3. th. 11.* ubi duos ei datos olim equos asserit, alterum ad præcurrendum alterum ad præliandum. Hoc in dubium quod antenus revocat *Limn. tom. 4. addit. ad Lib. 10.* Quicquid sit, hoc certum est, quod in conventibus imperialibus in campo omnibus præferatur ordinibus, quos & instruere solet, affirmante *Limn. tom. 4. addit. ad Lib. 3. cap. 10. & Nobilissimo Strauch. Disp. exot. 3. th. 11.* ubi notatu digna controversia, quæ anno 1520. inter Legatum Ducis Saxonie Principem de Anhalt, & Ducem Juliacensem de præcedentiâ turmarum suborta fuit. Hic enim ordinis instruens à Saxonibus interpellabatur, quod Electo-

ri

ri suo illa de jure competeret eminentia. Contestabantur interim Saxones se passuros, ut Dux Juliaensis in salvi conductus signum, quod illi jure præfecturæ competeret cum 124. Equitibus anteiret; Cautione tamen ab eo exacta, ne septa transiliret. Denique sic illis decisa, ut Dux Juliensis cum copiis suis prorumperet, Saxonesque intrando urbem anteverteret. Hi ne viderentur juri suo conservando deesse, Imperatorem ultra quadrantem horæ decentum tandem in urbem deducebant.

IV. Inter cætera Archimarschallatus officia etiam istud haud exiguum censei debet, quod Serenissimus Elector in solennibus curiis posito ante ædificium avenæ acervo publicè ad acervum istum equitare, & modium argenteum baculumque manu tenens illum avenâ impletum famulo primitus venienti tradere soleat, *Aur. Bull. cap. 27. §. 1.* Ab illo tamen more recessum videtur in Coronatione Ferdinandi III. modernique gloriosissimi Imperatoris Leopoldi, quâ ipsâ scilicet Serenissimus hodiè Elector Johannes Georgius II. modium avenâ repletum non Pappenheimio tradidit, sed statim ipsemet effudit, *Limn. ad Aur. Bull. cap. 27. Observat. 8.* Illum autem acervum avenæ sumptibus Electoris Saxonie comparari testatur Goldast. in *Reichshandlung* pag. 286. plebi que tandem in prædam cedit, *Limn. citato loco observ. 11.* Baculus verò & mensura cum eqvo Pappenheimio cedunt *Aur. Bull. cap. 27. §. 6.* Porrò ratione hujus Archimarschallatus Serenissimus Elector in conventibus Imperii etiam de alimentis hospitii & aliis prospicere tenetur, ut videre licet in der *Pölicey und Taxordnung*. die 8. Julii Anno 1658. Francofurti publicata. Sed ut alii plerumque concessa sibi officia per vicarios expedire solent, ita & Serenissimus Saxonie Elector Domini à Pappenheimio ut vice Marschalli ope utitur. Trahit illa familia ortum à Dominis de Calatin secundum *Limn. ad Aur. Bull. cap. 27. §. 6. observat. 14.* In administratione autem hujus vicariatus non spectatur successio, sed senioratus. Quamvis enim controversum fuerit superioribus annis inter Erxingerum & Hauptonem, quorum priori competeat ratione Senioratus, posteriori ratione Successionis, quippe cujus & avus & Pater hunc vicariatam tenuerant; Hodiè tamen sopita hæc contentio, quod competeat frassit altrvã.

C

terlicher

terlicher Theilung auch auffgerichteten Vertrag und Burgfriedens den ältesten des Geschlechtes die Verwaltung des Erb Marschall Ampts. *Limn. supra citato loco, § tom. 5. addit ad Lib. 3. cap. 6. num. 73.* De cætero admoneri vice-Marschallum de suo officio ab Electore Saxoniz testatur *Limn. lib. 5. addit. ad Cap. 7. num. 73.* ut officia ea, quæ ratione vicariatus ei competerent administraret. Et sunt quædam, quæ ante adventum Statuum ei expedienda, ut diversoria nimirum statibus Imperii assignet, nominaq; eorum quibus assignata fuerint inscribat. Hæc si quis deleverit juris rigore falsi crimine notatur *Leg. 1. Cod. de Metatis, nisi ædes ab hospitum receptione fuerint immunes Leg. 5. cod. eod. inqvirendum insuper ipsi an locus sit sanus, curaque rei annonariæ habenda, factâ renunciatione Saxoniz Electori Limn. tom. 5. add. Lib. 3. cap. 12. num. 73.* Sed & cura securitatis & nocturnarum excubiæ Pappenheimio incumbit. Ipse autem in solenni ingressu cum baculo omnes Principes statusq; antecedit. Cætera, quæ ei incumbunt, vid. apud *Limn. sæpius citat. loc.* Et hæc sunt, quæ de Archimarschallatu scitu digna occurrunt, consequens est, ut cæteras percurramus dignitates. Id verò ut possit fieri commodius, ductum tituli Serenissimi Electoris Saxoniz sequamur.

CAPUT IV.

De.

DUCATU SAXONIÆ.

1. Unde nomèn Ducis descendat? 2. Ducatus Saxoniz describuntur limites.

I.

IN dignitatis Electoralis trutinazione primo loco Ducatus Saxoniz latiori percurrendus opera. Ducem à ducendo, vel à deducendo exercitum in hostilem agrum derivari suberius dictum. Dicebatur quippe Dux sub dictatore Romano Magister equitum *l. 2. §. 19. ff. de O. J.* Sub Imperatoribus verò Ducis nomen propriè in usu esse cepit *leg. 2. C. de Off. Præf. Præf. Afric. l. ult. C. de Off. mil. Jud.* Hinc apud Romanos nomen Ducis merum militare. *l. 5. §. 1. ff. de pact. lib. 2. §. 1. ff. de his, qui not. infam. l. 3. §. 15. l. 4. pr. ff. de re mil.* Cum enim equites in decem turmas dividerentur, ex una-

unaquaq; tres sumebantur Duces, ut triginta Duces in 10. turmis
essent. Vid. Rom. Illustr. Anonymi cujusdam, cujus nomen sub
Silentii Spario latet. Nec impertinens hic illorum divisio, quã
alii communes, alii proprii appellati; illorum numero assignati
centuriones & tribuni, hi verò erant Legati & Imperatores, uti
idem Autor refert. Postea successu temporis Limn. l. 4. cap. 3. n. 6.
hos Duces Gubernatores dictos mavult, & ut illi videtur in Rhe-
tia primam cepit originem, propagatum deinde in locos alios.
Hi duces, postea Principes facti sunt, uti etiam hoc videndum
teste Limn. inter Longobardos, qui posteaquam exolum apud
eos regium nomen fuerat 30. Ducibus Reipubl. statum commi-
sere. Qvalis olim apud Francos Germanosqve Ducum dignitas
fuerit hujus loci non est adducere. Cupidum lectorem *ad Limn.*
lib. c. 3. à n. 9. usque ad n. 15. remitto. Nobis is Dux est, qui de Duca-
tu à Principe supremo est investitus, h. e. cui Princeps in benefi-
cium Regionem, quæ Ducatus nomine venit, concessit *l. F. 1. §. 1.*
c. 5. Sed notandum hîc, quod quidam investiti fuerint, olim tan-
tum ad vitam, successu verò temporis in perpetuum. *Limn. l. cit.*
n. 15. Reinking. de regim. sec. 5. Ecclesiastico lib. 1. Claß. 4. c. 12. n. 4. Certi
hoc quidem juris est, rem à persona nomen sortiri *l. 1. C. de impo-
nent. Lucrat. descript.* Hoc tamen casu modo inverso persona à
re sumit statum, & à Ducatu Dux dicitur. At verò removenda
hic errorum |genetrix ambiguitas Ducatus. Sumitur vel pro
moneta, quam alii Romæ, alii Venetiis primùm cusam memo-
rant, & quidem à Johanne Tandalo anno 1280. Fuit id, ut *Limn. l.*
4. addit. c. 4. refert, pulcherrimum numisma, cui in una facie in-
sculptum nomen Ducis, in alterâ hic versiculus:

Sit tibi Christe datus, qui tu regis, iste Ducatus.

& istiusmodi monetam memini me vidisse abud Nobil. Dn. Lyse-
rum jus publicum nobis prælegentem. Deinde sumitur pro con-
ductu, qf. sit idem ac Geleit. Tandem pro Ducatu einen Herzog-
thumb. Sed hic obiter notanda insignia Ducatus; vix enim ulla
dignitas suis destituitur insignibus. Donatus nempe Dux signo
pilei, quem circumdat corona rotunda, non erecta, nec ascendens,
in modum Zonæ circumdantis pileum *Lim. lib. 4. cap. 8.*
num. 35.

II. At verò ne latius divagemur ad nostros Duces Saxoniae nobis revertendum. Quanam eorum conditio olim fuerit, caput 1. ostendit originem Wittekindae attribuerit, ibi satis demonstratum, sed ut diversae fuerunt familiae, ita eas recensere supervacaneum duco, exhibebit illas optimè *Lim. l. 5. c. 15.* qui & jura ac privilegia eorundem latius deducit. Nec controversiam hinc facio meam, quam linea Altenburgensis & Vinariensis de praecedentia inter se fovent. Altioris enim ea est indaginis, quam ut in cathedra decidi possit. Cum itaque Ducatus Duces efficiat, paucula de Saxoniae Ducatu sunt adjicienda. Possem hinc per plura de Saxonum in has terras migratione, Politia, vita, moribus, latiori tractare calamo, nisi pagellarum angustia id prohiberet. Sufficiat in praesentiarum, quid Saxoniae olim nomine, quidque nunc veniat annotasse. Antiqua Saxoniam si Gerardo mercatori fides adhibenda, inter Albim & Rhenum fluvios, mare Germanicum & Eudoram Amrem, usque ad Hassiae & Thuringiae confinia extendebatur, eratque ejus centrum Brunsvicum & hac ratione Westphalia, Marchia Vetus, Misnia, Lusatia, Mansfeldia, aliaeque Regiones complures Saxoniae nomine comprehensae, hodie verò dividitur in Saxoniam superiorem & inferiorem. Saxoniae inferioris urbs primaria Halla, Superioris Witteberga censetur. Caeterum ex primis investiturae literis Saxoniae membra sunt teste *Lim. l. 3. cap. 10.* comitatus Palatinus, cum arce atque Oppido Aldstad Burggraviat. Magdeburg. una cum juribus, Praeter Wittebergam & Belsig/Brück/Niemecf/Gessen/Brettin/Hertzberg/Liebenwerda/Bitterfeld/Kemberg/Schmiedeberg/Schweinitz/Zana/Gräffen/Hanichen/Brena/Sommern/Seida/Luchau/Schönewald/Schlieben/Wbigau/Warnburg. Totius verò territorii Saxonici accurata satis à Nobilissimo Limn. exhibetur divisio *lib. 3. cap. 10.* & quidem duplex, quarum prima in 4. circulos extensa (1) Saxonicum. (2) Thuringicum. (3) Misnicum. (4) Francicum. Thuringicus subdividitur in tractum Orlanum, Salanum, Vinariensem, Gothanum & Werranum; Misnicus verò in Vogdlandicum & Torgensem altera autem & novissima quidem divisio: Saxonicum, Thuringicum, Misnicum, Lipsiensem, Montanum (den Erzgebürgischen) & Voigdlandicum exhibet circulos.

CA-

De
**DUCATU JULIACENSI, CLIVENSI
 ET MONTIUM.**

1. *Quâ ratione Duces Saxoniae titulo Ducis Juliacensis, Clivensis & Montium decorentur.* 2. *Rationes dissentientium refelluntur.*

I.

Ducatum Saxoniae excipiunt Ducatus Juliacensis, Clivensis & Montium, quos optimo jure Electores Saxoniae possidere reluctantibus licet adversariis pluribus arbitramur. Quo autem melius cognoscere possimus argumenta, quibus nostra innititur sententia, paucis exponenda est occasio, quâ devoluti hi Ducatus ad Duces Saxoniae. Recurrendum scilicet ad Albertum Ducem Saxoniae, quem moderna linea parentem communem habet: Stetit is leonino animo & forti dextrâ à partibus Friderici, ita ut partim Carolum Burgundiae Ducem finibus Imperii proprio conscripto milite ejecerit, partim, Corvinum ad pacis redegerit articulos. Et huic in recompensationem tantorum meritorum, zur Ergeßligkeit der getreuen Dienste/Ducatus Juliacensis & Bergensis si obitu Wilhelmi vel alio modo imperio vacaverit, in Feudum concessus. Hæc concessio non tantum à Maximiliano primo Friderici tertij filio confirmata, sed & ad Ernestum Alberti fratrem extensa Anno 1486. Daß/wofern Herzog Wilhelm ohne männliche Lehnerben abgienge/das die entledigte Herzogthümer zur stunde und ohne Mittel an Herzog Erusten und Albrechten und seine Männliche Leibes Lehnerben lediglich und unverhindert kommen und fallen sollen. Nec in hoc acquievit Imperatoria Magnificentia, quin denuò confirmatum Anno 1495. illud privilegium, adjecta clausula treulich und ohne gefahrde. Sed & hæc confirmatio iterata anno 1510. Mortuo tandem Wilhelmo anno 1511. sine masculis hæredibus Friedericus Elector Saxoniae ut fas erat immisionem in hos Ducatus petit, nec defuit petito Imperatoria Majestas, plenam eorum tribuens concessionem. Sed impedita ea à Johanne Duce Clivensi nomine uxoris Mariae Ducis Wilhelmi filiae. Saxo-

nes hoc cognito Cæsari eventum rei aperiunt. Commotus eâ ratione Imperator amicabilem compositionem pollicetur, citatione ad comitia annexa. Cum verò ibi iterum longiori morâ res involveretur, Saxones rursus instuere: quo facto Treviri citati comparuere utrâque partes peregratos, sed res iterum Legatis diverticula quærentibus moram passa. Delatum igitur tandem negotium Francofurtum anno 1515. die Lunæ post Lætare, ubi Cæsar per pactum matrimoniale inter Johannis Clivensis Junioris sororem & Ernestum Brunsvicensem Friederici Electoris Saxonie è sorore nepotem causam decidendam svasor extitit, scilicet ut mortua Maria Clivensis uxore sine hæredibus masculis controversi Ducatus Juliacensis & Bergensis novis illis nuptis & illorum hæredibus masculis cederent. Sed abnuere Legati Ducis Georgii immisionem in possessionem urgentes. Cæsar cum in audivisset Clivensem Geldrensi Imperatoris hosti filiam elocaturum, dilationem petit, pollicitus, se nihilominus officium suum facturum, paulo post Maximiliano fati cedente Saxones Carolum successorem denuò sollicitant. Et hic quidem amicabilem compositionem promittens defectione tamen Clivensium, quam meditabantur deterritus Clivensem de Ducatu investit. Saxones hoc percepto miris modis indignati fuere, hoc unico tamen interim erecti, quod investitura illorum Juribus derogare non potuerit. Redacta tandem post longa diverticula in pacem & concordiam hæc contentio per pactum matrimoniale reassumptum & consummatum inter Johannem Fridericum tertium, & Sibyllam Clivensem verba illius pacti ex Francio transcribere non pigebit. Ferner ist abgeredet / bewilliget und beschlossen / ob wir Herzog Johannes und Maria Herzogin zu Cleve und Jülich / keine Männliche Erben hinter uns verlassen würden / die fürder keine Erben verließen / als daß sollen unser Fürstenthümer / Cleve / Jülich und Berg / die Grafschaften von der Mark und Ravensberg / sampt allen Gütern / Ein- und Zugehörungen / An- und Zufällen / Gerechtigkeiten / und was wir oder unsere Männliche Erben hinter uns verlassen würden / nichts außgeschlossen mit Landen und Leuthen / wie wir oder unsere Männliche Erben das gebraucht / oder hätten gebrauchen mögen / an gedachte unsere älteste Tochter Fräulein Sybyllen / Herzogin

Jo.

Johanns Friedrichs Ihrer Ed. Gemahl und ihrer beyden Liebden Erben/ob sie die mit einander zeugen würden/kommen und geerbet seyn / der sich die Landschafft halten sol. Cautum insuper utriusque partis consensu daß die Förderung so Herzog Johann Churfürst anmassen / und Herzog Johann zu Jülich und Cleve nicht geständig jeden Theil unvergreifflich seyn und bleiben soll / & hæc pacta à statibus rata habita & à Ferdinando anno 1546. confirmata, Saxones tranquillos reddiderunt, ut acquiescerent, & eventum divinæ providentiæ committerent. Cum igitur Dux Johannes sine masculis anno 1609. decessisset Christianus secundus elector nomine suo & familiæ suæ Vinariensis, Altenburgensis, Coburgensis in Ducatus dictos immissionem petit, simul status provinciales de jure suo monet, mandans, ne ullum admitterent, nisi à Cæsarea Majestate legitimus successor declaratus fuerit. At verò hujus negotii certior factus Elector Brandenburgicus cum Wilhelmo Wolfgango Palatino Neoburgico specie obtenti privilegii à Carolo quinto filias ad successionem admittentis possessionem dictorum Ducatum occupant; restitere tamen illis Duces Saxonie transactioni inter Brandenburgicum & Palatinum Dordmünde compositæ conjunctim contradicentes. Unde & ea à Cæsare irrita facta adjuncta inhibitione, ut omnia in statu, qui tempore morientis ultimi Ducis fuerit pacata tranquillaque manerent. Repetita deinceps hæc fuit inhibitiõ adjectis binis edictalibus sub pœna banni publicatis. Prostitere nihilominus in sententia Principum animi, neque flecti poterant Imperatoriis hisce edictis. Cæsar in dubio & difficili hoc negotio habita deliberatione, tandem Duces anno 1610. de Ducatibus Titulum cæteraque regalia concedendo investit.

II. Sed gratiosa hæc Imperatoris concessio pluribus litibus ansam præbuit, quæ nec hodiernum finem adeptæ. Et optanda sanè gravissimè hujus controversiæ plena compositio. prætendenti Brandenburgico belli jus summam juris æqvitatem opponit Dominus Saxonica, & benevola cæsaris concessione fluentem. Schencke Baro à Tautenberg concessionem talem tanquam votum mortis captandæ improbat. Sed cum expressimos textus Feudales habemus, cur Baroniana subscribamus sententiæ non video. Licet eos reperire in Cap. 1. §. moribus 2. F. 26. 1. F. 3. l. 1. F. 9. 2. F. 35. Nec
distin

*Distinguendum an Vasallus liberos habeat nec ne, quod Autor de-
ductionis Neoburgicæ censuisse videtur dum Wilhelmi sterilitate
ad ejusmodi concessiones promotos cæsares contendit. Sed e-
nim concessionem Feudistæ semper firmiorem putant, secuti
spes de Feudo propediem aperiendo fuerit. Nec obicem
ponit eorum sententia, qui Cæsarem capitulationibus ad e-
adstrictum asserunt, ut Feuda ab Imperio distrahendi facultas ip-
si censeatur planè adempta. Abunde enim huic Argumento satis-
fecit Franzkius lib. 3. resol. 1. num. 31. Neque verò continent istæ
concessiones nudam promissionem, sed simultaneam; investitu-
ram daß das Herzogthumb Gûlich und Berg durch Abgang Her-
zog Wilhelms zur Stunde und ohne Mittel an die obgenanten
Churfürsten von Sachsen und ihre Leibes Lehns Erben unverhin-
dert kommen sollen. Huc faciunt & insigniter militant pro domo
Saxonica prægnantissimæ clausulæ, quibus concessio Imperato-
ria munita mit wohlbedachten Rath zeitlicher Vorbetrachtung
eigner Bewegnis und rechten wissen aus Röm. Kaysersl. Macht
und Vollkommenheit / nec minus, quod pleno jure data mit allen
Obrigkeiten immediate, simpliciter & sine ullo impedimento.
Opponunt hic adversarii illam Friderici III. concessionem esse
cassam, utpote quæ citra consensum Electorum ordinum statu-
umq; sit facta. Tales etiam actus invalidos esse urgent ac contra
fidem capitulationum cæsariarum. His enim juratum, Feudava-
cantia ad Imperii patrimonium redigi debere. Verum quis pote-
statem hanc Feuda regalia concedendi imperatoricæ deneget Ma-
jestati. Permittit sane hoc Aureæ Bullæ capitulum quintum Feu-
da regalia reservatis annumerans imperatoriis. Reservata autem
Imperatoris liberæ Imperatoris dispositioni relinquenda merito.
Huc facit egregius aureæ Bullæ textus *in capitulo 7. §. 3. si aliquem
ex hujusmodi principatibus ipsorum sacro Imperio vacare contingeret,
tunc imperator, qui pro tempore fuerit de ipso providere debet & po-
terit, tanquam de re ad se & imperium legitime devoluta.* Non qui-
dem negaverim hoc jus Imperatorum per capitulationis Caroli
V. artic. 9. aliquavoliter diminutum: ut Feuda scilicet vacantia pa-
trimonio Imperii cederent. Sed quid capitulatio Caroli V. Ma-
ximiliano I. ejusque Patri Friderico poterit præscribere? Contra-
rium potius evincit investitura Ducatus Wirtembergici, in quâ
hæc*

hæc cautionis formula adjecta scilicet extincta Wirtembergensi-
um Ducum familia se nemini collaturum esse Ducatum. Sanè hæc
cautio supervacua fuisset, si hoc per leges imperi cautum fuisset.
Nec minus temperatur hæc prohibitio insigni hæc clausula, quod
citra justam causam Imperator hoc facere haud debeat: quæ clau-
sula in nostro cessat negotio. Alberto enim Saxoni Ducatum Jü-
liacensem fuisse concessum ob illustria merita Imperatori exhibi-
ta quis nescit? & hæc ad primam objectionem sufficiant. Deinde
investituram Friderici & Maximiliani coram paribus Curia non
esse factum urgent, quam tamen solennitatem jus Feudale maxi-
me requirit. 2. F. 2. p. 2. Verum ad hanc objectionem hoc repono
responsi; consuetudinem, quam juri scripto non inique compa-
res §. 9. Inst. de jur. nat. gent. & civil. in Germanico introductam
esse, quæ & ea investituræ satis firmo stant iale, quæ sine testimo-
nio parium curia sunt confectæ asserente Nobilissimo Strauchio
in disput. exot. 10. thes. 16. nec inepte Excellentissimo Struvio
Syntagmata juris Feudalis cap. 16. aph. 5. distinxerim inter Feuda
regalia & non regalia, quam distinctionem primùm F. cap. 18. sug-
gerit. Feudis non regalibus pares curia adhiberi ambabus largior
manibus. Hoc tamen negandum duxerim de Feudis regalibus, de
quibus solus Rex sive imperator judicat, uti satis demonstratum su-
pra Reservata enim ad eò sacradixerim, ut violationem quandam
plane respuant. Majestas quippe unica reservatorum genitrix ha-
benda *docente Stamlero de reservatis Imperatoris Romano germ.*
in prol. n. 20. Et quid opus haberemus parium curia efflagitare te-
stimonium, cum hæc investitura Wormatiæ anno 1594. præfenti-
bus ordinibus à Maximiliano primo repetita & confirmata fuerit.
Cessat igitur non immerito hæc objectio; ad aliam nos accingi-
mus: quæ concessionem hanc plane nullam asserunt adversarii, eo
in primis innitentes fundamento, quod concessio sit valida, si
concedens tempore concessionis rem possideat, secus si Vasallus
Feudum adhuc obtineat. Jam vero si hæc applicemus ad nostrum
casum, constabit eo tempore possessionem vel ut nobis vocatur
dominium utile penes Wilhelmum fuisse. Directum igitur Do-
minium collatum fuisse nemo opinor asseret; quia sic avulsus ab
Imperio esset Ducatus. Utile non potuerunt transferre, cum ipsi

D

non

non habuerint. Patrocinator huic sententiæ Ulpianus l. 20. ff. de
A. R. D. cujus verba adscribere non pigebit: *Traditio inquit. nihil
aliud transferre potest, vel debet ad eum, qui accipit quam est apud eum
qui tradit. Si quid igitur Dominium infundo habuit id tradendo trans-
fertur, si non habuit ad eum, qui accipit, nihil transfert.* Hinc illud
Juris procardicon neme plus juris ad aliu transferre potest, quam ipse
habet l. 54. de Regulis Juris. Accedit quod hæc concessionem non
jure sed evento incerto factæ fuerint, quo casu Dominium haud
recte transit. Verum respondeo cum Nobiliss. Franzkio (cu-
jus ductum in hoc arduo negotio plane sequor) in deductione
causæ Juliæensis n. 66. Hactenus prolata de eo concedent esse
intelligenda, qui nihil juris in re concessa habeat. Et huc spectare
putaverim textus allegatos, minime autem illi sunt extendendi ad
Dn. Feudi. Hic enim dominium directum & jus aperturæ feudi
habet. Potest igitur pro lubitu dominium transferre, in quem ve-
lit, ita, ut si Feudum apertum fuerit realiter translatum censea-
tur. Sit igitur dominium utile penes Vasallos, potentia tamen pe-
nes investientes est. Hinc Saxonum Ducibus prima concessione
tam validè concessi videntur Ducatus quam secunda. Quine &
convincitur ipse Merckelbach (qui vel solus obicem nobis ponit)
proprio suo argumento, dum per privilegium habilitatorium Ca-
roli V. filias dominium utile Ducatum controversorum obtinu-
isse asserit. Argumentandum inde nobis sic erit: Si Carolus V. do-
minium utile assignare potuit, sequitur, quod & Fridericus III. Sed
verum est prius, secundum Merckelbach/ergo & posterius. Ubi
enim eadem ratio, ibi quoque eadem juris dispositio. Falsum itaq;
est, quod dominium utile actu semper præsens esse debeat. IV. Eo
confugiunt adversarii asserentes, Fridericum mortuum ante aper-
tionem Feudi. Jam vero certi juris esse, si Dominus Feudi dece-
dat antequam aperiatur Feudum, quod tunc successor non coga-
tur promissionem ratam habere. Verum si recte inspiciatur jus
Feudale, ejus sententia de alio casu erit accipienda. Ad solos enim
clericos bonaque Ecclesiæ ea pertinet. Hi autem vel jure postula-
tionis vel per electionem, & sic novo titulo ad dignitatem ascen-
dunt can. apost. 7. c. 8. q. 1. Haud itaque tenentur antecessorum
facta præstare, cum causam habeant ab eis nullam. Nec movemur
porro

porro quod eo ipso, quo Carolus V. Johannem Clivensem investierit constitutionibus Friderici & Maximiliani derogatum, contendunt. Respicentes forsitan ad illud Modestini l. ult. ff. de Constit. Princ. *Constitutiones tempore posteriores potiores prioribus dicentis*. Verum ex supra dictis absurditas hujus asserti patet, dum investituras antecessorum à successoribus ratihabendas diximus. Sane Capitulationes à Carolo V. usque ad Leopoldum nostrum invictissimum jura ac privilegia ordinum confirmant, imò impium esset, ac imperatoriae beneficentiae adversum revocari à successoribus concessiones beneficiorum, quæ ob merita fuerint collata, cum primis si justam causam pro fundamento & basi habeant. Tandem Carolus V. expresse testatur, quod ea investitura Ducibus Saxoniae fraudi esse haud debeat. Huc enim collimant clausula investiturae adjectæ; *haben wir ihm mit gedachten Fürstenthumben/Gröff- und Herrschafften/doch nicht anders denn zu seinen Rechten belehnet / und sonst männiglich sein Recht vorbehalten.* Non desunt qui 6. Feuda foeminea dictos esse Ducatus asserunt. Fridericum igitur ac Maximilianum in fraudem filiarum adhuc superstitem Feudum aliis concedere haud potuisse. Nituntur exemplo Reinoldi sorori suæ Ducatum Juliacensem testamento relinquentis: Engelberti filiae Ducatum Bergensem loco dotis concedentis: Adolphi Ducatum Juliacensem cum Reinholdi vidua accipientis, aliisque exemplis, quæ leguntur apud Nobiliss. Strauchium dissert. exor. 10. thes. 15. Verum exemplorum adductorum obscura est ratio & probatio. Et ipsa concessio Maximiliani in verbis *wenn er seine männliche Leibeslehne Erben hinterliesse naturam & indolem horum Ducatum satis expressit; Feuda scil. sic masculina & neutiquam adhaeredes transitoria affirmans.* Sed & hoc alias satis notorium est, quod feuda hæc *Fürsten-lehne foeminea esse nequeant.* Neque natura Feudi foeminei in eo consistit, quod ad foeminam quocunque modo transit, sed necesse est ut ab initio foeminae concessum sit, & ab ea penitus originem habeat. Quod si porro Feudis foemineis hi Ducatus fuissent assignandi, quid opus habuisset Wilhelmus peculiare privilegium pro filiabus à Carolo V. obtinere? Nec dici potest impetratum id privilegium ad renovatio-

nem, uberioremque confirmationem. Hoc enim supposito Carolus V. omni procul dubio juris illius mentionem fecisset: quia diversum probari videtur ex confirmatione pactorum dotalium Saxonorum. His enim specialiter cautum; ne per successionem Ducissæ Sibyllæ indoles feudorum mutetur, sed in pristino masculinitatis statu permaneat. Ita quippe verba expressa; daß die Art der obberührten Lehr durch solche Anwartsung und Anfall nicht verändert / sondern in ihren Wesen bleiben / und nach Abgang der gedachten Sibyllen auf ihre und des vörbenandten Herzog Johann Friederichen männliche Lehns Erben / als ob siehet / sollen und kommen sollen. Sole itaque clarius est, feuda hæc masculina, non fœminea esse. Pergimus tandem ad argumentum à præscriptione petitum, quam sequentibus potissimum defensitant rationibus, quod primùm Domus Saxonica nunquam judicialiter, sed extrajudicialiter processerit. Præscriptio autem per actus extrajudiciales non interrumpatur. Deinde notorium esse dicunt, Saxones per octoginta annos in proseguenda lite cessasse. Nihil enim ab eo tempore, quo Johannes Dux Cliviæ investitus actum, nec subsequ. Imperatoribus investituram continuantibus contradicium. Jam vero certi juris, illos, qui de comitatu sive Ducatu fuerint investiti, juri suo videri renunciâsse, si alios de eodem Ducatu investiti fuerint passi, & per annale saltem nedum octoginta annorum spatium tacuerint. Verum frivolis exceptionibus reponendum censeo non posse in præsentî casu præscriptionem locum habere, quod Dux Clinen- sis haud ignorans Saxones jus aliquod indictis Ducatibus præ- tendere, nihil ominus tamen propria autoritate eos occupaverit, & hinc in malæ fide constitutus fuerit. Constat autem malam fidem neque usucapionem neque præscriptionem admittere. Excipiunt quidem hic adversari dicentes ad præscriptionem triginta vel quadraginta annorum bonam fidem haud requiri. Nitentur potissimum suam probare sententiam *ex l. 8. §. 1. C. de triginta l. 40. annorum præscriptione.* Jus Canonicum tamen iis haud patrocinaatur nullam absque bona fide præscriptionem sive canonicam sive civilem admittens capitulo fin. de præscript. capitul. vigil. 5. eodem cap. Possessor de Reg. jur. in sexto ubi mala

malæ fidei possessor nullo tempore præscribere dicitur. Citat
sæpe laudatissimus Franzkius complures juris canonici autores,
quo lectorem cupidum remitto p. m. 132. Illis addo sententiam
ex secundo Faud. 87. ubi expresse hæc legere licet verba: *Si vero
malam fidem habuerit, nulla se poterit defendere prescriptione,* at
vero ut clarius procedamus ad præmissas objectiones, paucissi-
ma erunt reponenda, & ad 1. quidem negando, quod nullam Sa-
xones litem judicialiter moverint. Judicem enim i. e. Cæsaream
Majestatem habuisse nemo facile negabit. Hoc quidem con-
cedendum, illos non ordinario sed summario processu rem agisse,
interim talis procedendi modus pro actu extra judiciali ha-
bendus illico non est. Primo enim cuilibet notum, quod illu-
stres personæ, quales hic sunt in summo Imperatoris consistorio
non ordinario sed simplici procedant modo. Deinde licet olim
oblata Principi preces tantum in actionibus prætoris effectum
citationis habuerint, hodie tamen latior earum est extensio, uti
ex novella centesima duodecima capitulo 1. & autentica tirigio-
sa codice de litigiosis satis abunde patet. Ad alteram rationem
dubitandi respondeo, Saxones non ex negligentia, sed ex certitu-
dine juris sui à multis Imperatoribus confirmati actionem sus-
pendisse: & licet nulli investituræ à dicta domo Saxonica con-
tradictum fuerit, certi tamen juris est, quod protestatio & con-
tradictio superflua sit in casu, quo alicujus suum factum & re-
ctum remanet, l. ult. princ. ff. nau. caup. stab. ut recept. restit.
Et hæc de primo fundamento nostræ assertionis dixisse sufficiat.
Paucissima de secundo fundamento h. tribus adjicienda, cujus
cardo in pacto dotalitio vertitur, quod inter Johannem Frideri-
cum & Johannem Clivensem non sine applausu statuum pro-
vincialium intercessit scil. Sicubi contingeret Johannem &
Mariam Clivensem sine liberis discedere, & nullos ma-
sculos hæredes relinquare, quod tunc Ducatus Jüliac. Clivens.
Bergensis comitatus Margk à Ravensberg dynastia Ravensstein/
cum omnibus juribus ad Sibyllam filiam primogenitam & Mari-
tum Johannem Fridericum devolvi debeant. Destinatum hoc
remedium conciliandæ inter partes contravertentes amicitiæ.
Monendum autem hic hanc formulam *keine Erben verliessen*
non ad primum & secundum, sed ulteriores gradus extenden-

dam, quod ex formulis satis constat, Ob wir Herzog Johannes und Maria keine Männliche Erben hinter uns verlassen werden / die fürder keine Erben verliessen. Et alibi, So sichs denn zueüge / durch unsern und unsers Männlichen Leibes Lehns Erben tödtlichen Abfall. Quæ verò ad hæc adversarii excipiant, cupidum lectorem ad Franzium remittere placeat, parte 2. sect. 1. & seqq.

CAPUT VI.

De

LANDGRAVIATU THURINGIÆ.

1. *Quisnam dictus Landgravius* 2. *Thuringia sapius mutata conditio paucissimis explicatur.*

I.

HAud exigua præminentia particula in Landgraviatu Thuringia residet, de qua brevissima aliqua erunt dicenda. Sont autem Landgravii præfecti provinciarum Regionum comites seu Judices *Limn. l. 3. c. 4. num. 77.* Sive ut Nobiliss. Struv. in Syntagmate Juris Feudalis notat, qui provinciis limitaneis ut eas defenderent & simul officium judicis sustinerent, erant præfecti. Olim quidem erant ex comitum genere; Hodiè tamen superiores his: in serie enim principum locantur. Hinc Sixtinus l. 1. c. 5. de regalib. n. 119. æqualem dignitatem cum Ducibus iis attribuit. Hoc quidem nunquam inficias iverim, Comites & Barones attestante Reinking. lib. 1. Class. 4. c. 13. n. 26. *Limn. l. 4. c. 4. n. 79.* quoad certas provincias Landgraviorum titulis uti; sed illi tamen nomen Landgraviorum postponunt nomini Comitum; ratio in aprico constituta, quod non Principum sed Comitum annumerentur ordini. Hodiè enim is Landgravii propriè decoratur titulo, qui de Principatu aliquo Imperii Landgraviatus nomine veniente investitus & illorum hodiè quatuor. Landgraviatus Thuringia, Hassia, Alsatia, Leuchtenburgensis, Goldastus quintum addit Landgravium Sufenbergia, qui hodiè sunt Marchiones Badenses, *Limn. 6.* Landgravium zu Mellenburg / qui Marchio Burgovia. De priori utpote Landgraviatu Thuringia nobis sermo. Quo autem ejus pertractatio commodius instituat, altius eadem repetenda.

II. Et

II. Et primò Thuringiam regnum fuisse ex Laurentio Bec-
censteinio constat abunde. Duravit ea dignitas regia usque ad
annum Christi 326. Etenim cum à Saxonibus & Svevis Thuringi
vexarentur, impatientes istius j. g. Francorum se eo tempore
potentissimorum mandavere subsidio; sed non diu in fide per-
stiterunt, sed rebelles facti alienos sibi sumpserunt Reges. Hinc Ba-
sini anno 458. Balderici Hermanfridi & Bertharti anno 518. Da-
goberti & Mervigii anno 632. passim apud historicos fit mentio.
Favebat eo tempore Thuringis in modum fortuna, sed ut
soli etiamnum inter bella vultu quandoque dubio; ita cum ha-
cenus Francis contraria extitisset, sic nunc benignior se exhibe-
bat, adeò ut Franci Thuringetas penitus suæ subjecerint potestati,
sub qua per annos 366. permansere. Conjungebantur sororio
quodam nexu Thuringia & Hassia, regabanturque per præfectos
vel vice-dominos usque ad tempora Caroli Crassi, Caroli M ab-
neporis. Et eo tempore Thuringiæ & Hassiæ Princeps constitue-
batur Ludovicus dicti Imperatoris agnatus. Hereditarii tunc
facti Landgraviatus; mortuo enim Ludovico ad Ludovicum se-
cundum ejusque nepotem Burchardum is pervenit scil. ut nihil
perpetuum quod humanum, ita & insignis conversio hic accidit.
Interfecto enim Duce Burchardo penes Henacum anno 919. nul-
losque relicto filios, Regiones hæc Henrico Aucupi Duci
Saxoniam electo Imperatori cesserunt. Hic per vice-dominos
dictum Landgraviatum ad aliquod tempus administravit. Cum
autem incuria vice-dominorum nullæ non turbæ orirentur, Con-
radus XII. Saliquus ambas Regiones sibi addixit. Postea verò
Precibus Gisela illius ex sorore Nepotis Ludovico Dedoni bar-
bato primum ut Governatori concessit, deinde illi ipsi consensu
Arch. Episcopi Moguntini Hugonis, vel ut alii volunt Baredonis
certas regiones in confinio Sylva Hercinia sitas liberaliter tri-
buit. Hoc gubernatoris officio magnâ dexteritate defunctus
Ludovicus indefessa Imperatori exhibuit officia, meritorum il-
lorum intuitu ab Imperatore Landgravius Thuringiæ electus &
ea dignitas ei propria fuit usque ad annum Christi 1247. quo an-
no cum Landgravio Henrico fratre Conrado & Landgravio
Hermanno vi globi sublatus. Insignis hic facta Thuringiæ &
Hassia

Hasſiæ ſeparatio. Mortuo enim Henrico Thuringiæ & Haſſiæ Landgravio Rege Romano, Henricus Marchio Miſniæ Imperatoris ex ſore Jutta nepos Landgraviatum Thuringiæ & Haſſiæ occupavit. Contradicente tamen Henrico Duce Brabantino dicto olim das Rind zu Heſſen filio Sophiæ Ludovici & ſanctæ Elifabethæ filia. Novennale hinc ortum bellum, ſed illud tandem ita compoſitum, ut Henricus Marchio Miſniæ Landgraviatum Thuringiæ, Brabantine verò Haſſiæ obtinuerint, quem ad hoc uſq; tempus felici ſucceſſu obtinere.

CAPUT VII.

De

MARCHIONATU MISNIÆ, SUPERIORIS ET INFERIORIS LUSATIÆ.

1. Unde Marchionis Nomen deſcendat, & quoniam olim bodieq; eo inſigniantur ſitulo, explicatur.
2. Hodiernorum Miſnia Marchionum origo proponitur, connexa ſimulejuſdem Marchionatus diſiſione.
3. Luſatia unde dicatur, quomodo dividatur, & quâ ratione ad Electores Sereniſimos Saxonie devoluta ſubjicitur.

I.

Landgraviatum Thuringiæ recto ordine ſequitur Marchionatus Miſniæ, de quo ut de cæteris pauca dicemus, ordinem obſervantes, quem in præcedentibus obſervavimus. Præmittimus interim vocabuli Marchionum Etymologiam, quæ à variis variè deducitur. Quidam à mari derivant, quidam à Marca Gallis eqva. Sed refutantur utriq; ſatis ab Albino Meiſniſche Chronick tit. 9 p. m. 103. Nec admittendi, qui Marchionum originem, vel Marchioni Trojano Antenoris Filio, vel Marcomiro Francorum Duci adſcribere ſatagunt. Tutior certiorq; eorum cenſenda ſententia, qui Marchiones à Marca, quod Germanis idem ac limes, deducunt; quaſi Marchio idem eſſet ac deſenſor limitum. Cui reſpondet Germanici vocabuli ſignificatio Marggraſſ, Marck enim iis limes, hinc Marckſtein & Graſſ judex, unde Marchiones olim ſemper ad limites Regni conſtituti, ut per illos tuci hi ipſi exiſterent. Hinc haud ineleganter lege 38. C. de lib. cauſ.

caus. Liminarchæ vocantur l. 4. ff. de fugit, qui ut Gotofred. lit. b. ad hanc legem notat, nihil aliud fuere, quam Portuum Marino- rum custodes l. 18. ff. de mun. & honor. quorum officium vide- tur aliquantulum adumbrari, l. 2. §. 2. C. de off. præf. præt. Affric. Ro- manis enim nomen hoc nunquam in usu fuit. Non desunt quidem, qui Drusum Augusti centurionem primam Soltisqvellæ fundasse statuunt, referente Albino Meißnische Cronick tit. 9. p. 105. Sed merito hoc cum citato autore mihi suspectum vide- tur. Attribuerim igitur id potius cum citato autore Carolo M. quem adversus Vandalos eam constituisse perhibet tit. 8. p. 107. & is communis finis Marearum fuit, ut adversus finitimos propugnaculi vicem præstarent. Qvales Henricus Auceps ubertim fundavit. Hinc contra Henetos & Windos Marchiam Brandeburgensem, contra Danos Marchiam Schleswicensem. Contra Silesios & Polonos Misnensem & Lausnicensem consti- tutas recenset Albinus tit. 9. p. 108. Non solum autem Marchio- nes defensores olim fuere, sed & iudices causarum ob limites or- tarum, quod Teutonice hujus voculæ significatio satis abundè docet. Hodiè tamen mutata Imperii facie etiam mutatus sta- tus. Nobis enim Marchio dicitur, qui de Marchia est investi- tus, & nihil refert, an ad limites sit constitutus, an verò in medi- tullio regionis existat, referente Reinkind l. 1. class. 4. c. 13. Et plures quidem Marchiones Limn. l. 4. c. 4. num. 24. enumerat, præcipuè tamen 4. hodiè recensentur Brandeburgensis, Misnen- sis, Badensis & Moraviæ.

II. De Misnensi nobis unica cura. Et quamvis sollicitus fuerim in pervestigando primo Marchione Misniæ, intricata ta- men, diversaque historicorum opinio me suspensum reliquit. Contentus sum, quod nostrorum Marchionum Misniæ commu- nem parentem Timonem esse asserant Laurentius Peckenstein/ c. 2. von Ankunft der Marggraffen zu Meissen p. 17. Georgius Fa- bricius in Comment. rer. Mis. p. 32. Krauß von Günzenhausen in der Meißnischen Cronick p. 3. Et ab illo hodierni Marchiones Misniæ continuâ serie descendunt. Hic quidem morte præven- tus ipse possidere haud potuit, Conradus tamen filius dictum Misniæ dignitatem mirificè auget, quod Electorali jam fulgeant

E

digni-

dignitate, quod quâ ratione evenerit, cap. 2. ostendi. Consequens nunc, ut de Misnia brevibus agamus. Terminatur hæc secundum mercatorem ad septentrionem Marchia Brandenburgensi & Superiori Saxoniam, ad orientem utraqve Lusatia ac Silesia, ad meridiem Bohemia, ad occidentem Thuringia, Gerhard Merc. in suo Atlante p. 282. Albinus in der Meißnischen Cronick p. 178 Hodierna Misnia secundum Albinum in 4. regiones dispertitur. Primus tractus inter Muldaviam & Albim propriè Misnia dicitur, ejusqve incolæ propriè Misnici dicti. Et hæc creditur esse Regio, quæ Timoni ab Henrico concessa. Deinde dicuntur Misnici, qui inter Muldam & Salam habitant, dicti die Osterländer / & harum regionum pars ad Wittekindeam stirpem primò pertinebat, partem deinde Conradus acquisivit. Tertio Misnicis accensentur inter Elystrum & Plisnam habitantes vulgò Plisnenses dicti. Et illam regionis partem Albertus Landgravius Thuringiæ Marchio Misniæ cum uxore Margaretâ Friderici Secundi Imperatoris filia loco dotis accepit. Hinc inter Marchiones Misniæ primùm Dominus Plisniæ dictus. Quarta Marchionatus Misniæ pars comprehendit urbes Metallicas, vulgò das Erzgebirge / & hæc regiones communi nomine Misniæ veniunt. Urbes harum regionum primaria Misnia, quæ Metropolis Dresda Electoralis sedes ponte super albim saxeo, stabulo, armamentario, (quo vix præstantius Limn. l. 4. c. 8. se vidisse festatur) & quod incolæ vocant die Kunstammer clara. Nec minoris momenti Lipsiæ nundinis admodum celebris, Freiberga fodinis metallicis conspicua; de aliis Misniam commendantibus prolixè Albinus in der Meißnischen Land Cronick quo lectorem cupidum remitto.

III. Perlustrata Misnia de Lusatia dicendum. Lusatia dicta Albino à Luiticis vel Luticiis, Lusatiam possidentibus. Hi generali nomine complectebantur Tholenzos, Rhedarios vel Riaduros, Circipanos & Kizinos. Alii, ut Gerhardus Merc. ab Elisis derivat. Placet tamen cum Albino Lusatiam à Luzizis dictam; ut in bulla Joh. XIII. Episcopatum Misnensem confirmandis disertum legitur. Fuit hæc regio in Marchiam erecta Anno Christi 931, & ab incolis Marchia Orientalis appellata. Dicitur primus Marchio Gero, si fides Albino adhibenda. Sed & de modo

do subjiendum, q̄uo illa ad Misniae Marchiones devenerit; q̄vi beneficio Lothari i Imperatoris adscribendus. De cetero dividitur communiter in Lusatiam superiorem & inferiorem. Lusatia superior (quondam etiam Voigtlandia per praefectos die Voigte administrata dicta) à Marchia Misniae separata circa annum 1057. antequam Timonis posterii Marchiones Misniae facti essent. Causam Albinus in der Meißnischen Land Chronick p. 253. eam assignat, quod cum Domini Saxoniae Henrico IV. nimium adversarentur; Henricus IV. Lusatiam superiorem iis eripuerit, eamq̄ve Uratislao Regi Bohemiae de Imperatore bene merenti in Feudum concesserit. Permansit apud Reges Bohemiae usque ad tempora Regis Ottogari II. quinti Regis in ordine filii Wendislai, q̄vi Marchiam superioris Lusatiae Electori Brandenburgensi, ut votum ejus obtineret, donavit. Paruit verò hæc Marchia Brandenburgensibus usque ad tempora Woldemari sine liberis decedentis. Eo enim tempore ad Johannem Regem Bohemiae devoluta. Nec mitius fatum inferioris Lusatiae. Hæc enim ab Alberto auxiliante Adolpho Marchionibus Misniae ablata fuit. Sed non diu penes Brandenburgenses perstitit, verum à Bohemis superiori adjuncta fuit Lusatiae. Nunc verò Regionibus Serenissimi Electoris Saxonici accessit, uti ex *S. Was der Römischen Käyh. Mayt. Erbldnigreich Böhmen/in sine des Pragischen Frieden Schluß anno 1536. auffgerichtet/notum factum hoc esse creditur, uti Limn. Tom. 4. addit ad lib. 5. c. 15. pag. 934. propter septuaginta duas auri tonnas ab Imperatore Electori Saxoniae debitas. Concessæ sunt eodem tempore 4. Dynastiae Qverfurth/ Güterbock/Dama und Borch/ quæ ad Archiepiscopatum Magdeburgensem pertinuerant, & hæc concessio confirmata fuit pace Osnabrugensi inter Imperium & Sveciae Regnum facta anno Christi 1648. artic. 11. §. Cæterum. Hodie dispositione Joh. Georgii I. gloriosissimæ Memoriae Lusatia Superior Serenissimo nostro Electori, inferior Reverendissimo ac Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Christiano, Episcopatus Martisburgensis Administratori Postulato paret.*

De

BURGGRAVIATU MAGDEBURGENSI. I

1. *Burggravi nomen unde auca-
tur, & quot Burggraviatus sint
species.* *sis ad Saxoniam spectat Electores,
sed inter Electorem Saxoniam &
Brandenburgensem de eo viden-
satio interposita.*

I.

Burggravii olim nihil aliud erant, quam Præsides alicujus ca-
stri & prædii adjacentis, definiente eos nobilitas. Strauchio in
Disput. exot. II. th. 7. Limn. lib. 4. c. 4. n. 80. Originem unde hi
trahant, non est una eademque sententia: quidam Doctores pu-
tavere Burggravios in iis civitatibus constitutos, in quibus Epi-
scopi, ita ut Episcopus iudicii spiritualis, sic Burggravius secula-
ris præses esset. Limn. Tom. 4. ad l. 4. c. 4. n. 81. Verum haud sal-
vam hanc dicit sententiam Albinus in der Meißnischen Land-
Chronik tit. 8. p. 97. Non enim semper ubi Burggraviatus est Epi-
scopatus, nec ubi Episcopatus Burggraviatus. Albinus enim
loco citato multos enumerat Burggravios, ut Burggravium Al-
tenburgensem, Wettinensem, Rochlicensem, ubi tamen Episco-
patus haud fuerit. Notandum autem hic in recensione Burggra-
viorum, quod quidam ex Burggraviis ad classem Principum
transierint, quidam permanserint in Classe Comitum, qualis est
Burggravius Donensis, cuius Burggraviatus insignia in ponte
illo insigni ad urbem Dresdam à Conrado extracto conspici
dantur, Limn. tom. I. addit. lib. 4. c. 4. n. 90. Burggravius Friedebur-
gensis & civitatis Geithusanae, qui à nobilibus prædictarum arcium
Dominis eligerentur. Limn. lib. 4. cap. 4. num. 90. Sic &
Francofurti ad Mœnum nomen Burggravii innotuit, uti Limn.
Tom. I. addit. ad lib. 4. c. 4. notat. Verum ejusmodi Burggravius
Fridericus III. in der Reformation zu Franckfurth am Mayn An-
no 1242. postponit den Rittern und Knechten. Sunt igitur qua-
tuor Burggravii, Magdeburgensis, Nünbergenensis, Strombergen-
sis & Reineccensis, quibus & annumerandus Burggravius Mi-
nensis. Pertinet autem ad classem Principum hic Burggravia-

tus secundum Albinum suamque originem ipsi debet Ottoni.
Sed credo, eum Burggraviatum diu non durasse. In recessu ta-
men Imperii de Anno 1548. Comes ab Hartenstein/Dominus in
Mauen & Gera Henricus IV. Burggravi nomine adhuc decora-
tur, tum §. Mit den Gesandten/tum etiam in subscriptione. Rei-
necenssem Burggraviatum quod attinet, ista stirps jam defecit,
Burggraviatusque iste ditioni Moguntini adjectus, Comitibusque
Hanoviensibus accensetur. Dominatus autem ipse jure hære-
ditario comitibus ab Ilenburg accrevit. Limn. l. 4. cap. 4. n. 89.
Strombergensis hodie Episcopo Monasteriensi parer, cujus re-
spectu & votum & sessionem in comitiis Ratisbonensibus petiit
& ab Imperatore quidem concessionem impetravit, receptio-
nem autem à statibus nunquam adeptus, uti Nobilissimus Dn.
Liferus in prælectionibus ad jus publicum monuit. Vjd. Limn.
Tom. 2. addit. ad lib. 4. c. 4. num. 89. Nöribergensis Electori
Brandenburgensi competit. Noldenius quidem hos Marchiones
Burggravios titulo esse contendit. Verum huic se opponit
Limn. l. 4. c. 4. num. 84. Magdeburgensis, de quo propriè nobis
sermo hodie ad Electoralem Saxonie lineam spectat. Hinc
ceteri Duces Saxonie hoc titulo haud utuntur. Primum quidem
Anno 1313. Electorali domui adjudicatus, dein ad Electores Saxo-
nie Anhalinos devolutus, qui hunc Burggraviatum civitati
Magdeburgensi oppignorarunt. Verum Johannes Fridericus
hanc dignitatem una cum oppido Gommern/Kanis/Elbennau/
Plözig/cæteroque districtu per solutis 22. millibus aureorum re-
demit, titulumque usurpare cœpit, Andreas Koichen de Saxonum
non provocando jure verbo Ducum Saxonie c. 4. n. 48. hodie
inter Marchionem Brandenburgensem & Saxonem h. m. transa-
ctum, ut Saxo omnibus juribus des Bandes Befehlung Graffen-
Gedinge Bestellung/ Übung der Peinlichen Gerichte renunciave-
rit Anno 1579. Weil aber Burggraff von Magdeburg ein Burg-
graff des Heil. Reichs/ und dasselbe Burggraffthumb auff sonder-
bahre Aempter aus der Stiffte Magdeburg gelegen fundiret / als
Gummern/Kanis, Elbennau/ als hat der Churfürst zu Sachsen sich
verhalb des Tituls mit dem dozugehörigen Wapen nicht begeben.

COMITATIBUS MARCK ET RAVENSBERG, DYNASTIA RAVENSTEIN.

1. Comitum vocabulum unde descendat, & an comites Ducibus anteferendi, an vero æquales iisdem censendi?
2. Quæritur quam varie hodie comitum conditio comparata, & unde vox Baronis suam acceperit originem, & quis ille dicatur.

I.

Restat ut ordine pauca de comitatu Marck & Ravensberg Dynastia Ravenstein dicamus. Sed ut in aliis, ita & in hoc capite quid comitum nomine veniat præmittendum. Dicitur scilicet. Comes à Comitando & sequendo, *leg. 15. §. 16. de Injur. & famos. lib.* Hinc apud Romanos illi qui Magistratus sequebantur Comites nuncupati, *uti ex l. 16. de off. assessor. l. 19. §. ult. locat. l. 6. §. 1. digest. de pan.* luculenter patet. Et varia eorum apud Romanos fuit ratio: non enim soli illi, qui Magistratus sequebantur Comites dicti, sed & hi qui officio præfigebantur aulico, unde in latioribus libris pro varietate Comissarum administrationum varia habere nomina. Sunt Comites Sacrarum largitionum, *totus tit. eod. de off. Com. Sac. larg. rerum privatarum t. t. c. de off. rer. privat. Sacri palatii tit. de off. Comit. Sacri palat.* Sed ut in omnibus fieri solet, ut ab usus clanculum obrependo partes suas vendicet: ita & hoc vocabulo pedetentim abusi Romani. Cum enim Imperatores probatæ fidei ablegarunt homines, ut eorum dexteritate, provinciæ regerentur, eò demùm ventum est, ut vel superbia vel nimia simplicitate quilibet civitatum iudex Comitum sibi assignaret titulum, licet in comitatu Principis ne ad horulam quidem hæserit. Quo demùm hæc consuetudo irrepsit, ut comes idem esset quod iudex *Limn. l. 4. c. 4.* & hæc Comitum Romanorum conditio. Apud præcos Germanos quamnam fuerit? docet Tacitus, summus rei Romanæ Historicus, in libello plane aureo de moribus Germanorum, quod scilicet in pace decus in bello præsidium fuerint: verba officium eorum exprimentia *ex cap. 14. non pigebit adscribere: Cum ventum in aciem, turpe Principe virtute*

virtute vinci: turpe comitatu virtutem Principi non adquare.
Jam vero infame in omnem vitam ac proprosum, superstitem Prin-
cipi suo ex acie recessisse. Illum defendere, tueri, sua, quoque fortia
facta gloria ejus assignare, precipuum Sacramentum est. Principes
pro victoria pugnant, Comites pro Principe. Disquirunt hac occa-
sione Juris publici Doctores an Comites Ducibus superiores, an
æquales fuerint. Varia enim variorum est sententia. Quidam
enim Comitum dignitatem æqualem Ducali faciunt, quidam
eam præferunt, quorum sententiam collegit famigeratissimus,
Publicista *Limn. Tom. 4. c. 4.* Qui hanc litem distinctione diri-
mendam ducit, distinguendo inter comites majores & minores:
majores appellat, qui integris provinciis fuerint præfecti, & hos
vel æquasse vel superasse dignitate Duces autumat, quod non-
nullos Duces sub se habuerint: quales fuere Comites Africae,
Orientis, Macedoniae; minores, qui inferiores Ducibus fuere.
Nec ea vocabuli comitum significatio ignota fuit Germanis, quo
judices appellati: Etenim uti Lehmannus in Chronico. Spirensi
dicat: Ist ihr Ampt ganz auff der Justitz bestanden / daß sie in
malefiz und Bürgerlichen Sachen geistlichen und weltlichen in den
ganzen Gau h. e. pag. jurisdictioni Gravionis subjecto oder
Graffschafft darinnen sie gesessen rechtgesprochen / und gegen die
Mißthätiger nach Außweisung des Reichs. Gesetzen und Ordnun-
gen mit gebührender Straff verfahren. Confirmat hoc ex abun-
danti Glossa *speculi Saxonici l. 3. artic. 53.* etn Graff bedeutet nach
alten Sächsischen Deutschen einen Richter / darumb haben diesen
Nahmen unterschiedene Richter / & hinc appellatio illa die Cent-
Gräffen / Bogräven / Freygräffen / Salzgräven.

II. Nostris moribus Comes is est, qui de Comitatu inve-
stitus à Principe, vel alio hoc jus habente *Reinkönig. l. 1. class. 4. c. 14.*
aut ut *Limneus l. 4. c. 4.* eleganter addit, qui alio etiam justo titulo
dignitatem comitis sine terra vel feudo nactus est. Et hic vel l.
immediate imperio subsunt Graffen des Reichs non tamen in-
distinctim, horum enim quidam sunt die Gefürsteten Graffen / ut
tales sunt sine dubio omnes Comites Palatini, Landgravii Mar-
chiones, Burggravii quibus non additur nomen gefürst; cum
notorium nomini inesse æstimatur, & qui in Principium nume-
rum

rum ab Imperatore sunt adsciti: quidam non gefürstete / & ho-
rum in imperio ingens numerus. Ad hos imperii comites non
inepte referes illos, qui non simpliciter Graffen / sed adjectâ vo-
cula Alte Graffen dicuntur. Tales sunt, Comites de Salm/
quos teste *Limn. ad lib. 4. c. 4.* Imperator die Hochgebohene / un-
fere und des Reichs alte Graffen nuncupavit. Tales sunt comi-
tes Ortenburgenses qui se ad constituendam differentiam inter
eos, quos Ferdinandus I. de dicto Comitatu investivit *Altere*
Graffen von Ortenburg nominant, uti ex recessu imperii de anno
1570. & anno 1582 patet, & hæc prima classis comitum. Secunda
classis est eorum, qui imperio immediate quidem subsunt, & so-
lum Cæsarem judicem recognoscunt; comitatuum suorum ta-
men ratione Vasalli aliorum Principum sunt. Sic Comites à
Schwartzburg Vasalli sunt Electoris Saxoniae, Comites à *Wal-*
deck Vasalli Principum Hassiae. Tertia Classis ab iis constitui-
tur, qui sunt Landsasii, quorum quidam in matriculam nun-
quam relati, quidam in eam relati ab aliis Principibus eximun-
tur. Et hæc de Comitibus dixisse sufficiat. Antequam verò de
Comitatibus prædictis quædam subnectemus de Baronibus prius
quædam dicenda, ne quæ conjungenda sint injuste separemus.
Hujus voculæ significationem si enodavero variam deprehendo.
Cic. in Epist. ad Att. hanc voculam pro Bardo & stupido sumit.
Sed uti Magnificus ac Nobilissimus Dominus Præses in Disputat. 7.
lib. 40. de Juribus Majestatis dicit, quid stolidius esset vocabulum
Baronis Romanis transcribere Originibus, aut ab illis Natales
arcessere, (verba sunt Magnifici Viri) Feudale cum designet mu-
nus, totumque jus feudale Barbaris suam originem debeat, ad il-
lorum potius recurrendum erit idioma. Justui igitur Viri Ma-
gnifici obtemperans reperio in legibus Saliorum, Longobardo-
rum, Alemanorum, & Ripuariorum Baronis nomen pro Viro u-
surpatum. Unde & in Legibus salicis teste *Limn. famioz con-*
tradistinguitur lib. 34. Si quis Baronem de via hortaverit &c. Si
vero mulierem &c. Hinc videmus in Piccardia Galliae provin-
cia, uxores maritos non baron appellitare. Sed & alia in legi-
bus Alemannicis Barones deprehenditur Significatio, hominem
infimæ notæ ac conditionis denotans. *Sic in leg. 95. art. 2. l. 9. qui*
cola.

colaphum impegit Baroni vel ancilla una eademq; tenetur pena.
In legibus Ripuariis art. 14. Baro sumitur pro exactore tribu-
torum. In Feudalibus Baro aliquando consideratur generaliter
pro quovis Vasallo majore i. e. Duce Marchione, Comite; Inter-
dum specialiter, quando nobilitati contradistinguitur, diciturq;
is, qui de Baronatu investitus. *Limn. l. 4. c. 5.* Hodie duplex eorum
in Imperio differentia: Alii solo titulo gaudent: alii non tantum
immediate Imperio subsunt, sed de certo etiam Baronatu sunt in-
vestiti *Magnificus & Nobilissimus Dn. Praeses in Disp. sua 7. de jur.
Majest. lb. 42.* Hinc in idiomate nostro germanico Alii simpli-
citer dicuntur Freyen/*reformatio Frider. Francof. de anno 1442. in
pr. Et in ord. Cam. Maximil. 1. de anno 1495. In prin.* Vel Freyher-
ren/*Aur. Bull. inf.* Alii dicuntur Freyherren des Reichs. Sic in Ar-
chiepiscopatu Coloniensi Der von Höllingshoffen dicitur Frey-
herr des Reichs. Alii semper Freyen/ut Limburgici & Wester-
burgenses: Alii dicuntur Herren/ut sunt Die Herren Neussen/die
Herren von Schönburg. Alii Edle Herren/ut sunt Comites Lip-
pienses, Graffen und Herren zu Lippen / Mansfeldenses, Graf-
fen und Herren zu Mansfeld / Edle Herren zu Heldrun-
gen. Et hi teste Reinkönigio l. 1. class. 4. c. 14. aristocratiae Sax-
oniae incunabula debent. Sed, ne latius divager ad dictos Co-
mitatus & Baronatum regrediendum, & quo jure ad Serenissi-
mos Saxoniae Electores devenerint, paucissimis dicendum. Et
ut brevitati studeamus, petenda est illius negotii origo ex pacto
dotalitio. Si contingat Johannem & conjugem Mariam, Duces in
Clev. & Gülich, nullos masculos heredes relinquere, qui porro nullos
heredes relinquerent, quod tunc Ducatus Clivensis, Jüliacensis &
Bergensis, Item Comitatus Marck & Ravensberg cum omnibus bonis
annexis & appertinentibus Juribus, & quicquid praeterea illi vel ma-
sculi illorum heredes decedentes, relicturi sunt, nullo excepto cum di-
tionibus & subditis, prout illi & masculi heredes iis usi sint, aut uti
potuissent ad filiam suam primogenitam Sibyllam Duce[m] Johannem
Fridericum Saxoniae, ejus maritum illorumq; heredes devolvi & per-
venire, iisq; status provinciales adherere debeant. Possem pro sta-
biliendis his Comitatus quaedam dicere, sed ne cramben bis co-
ctam apponere videar. Ad alia potius me convertam, ac specialis-
simum quidem Electoris jus Vicariatus paucissimis explicabo.

VICARIATU.

1. Vicarius unde dicatur, & an Pontifex vicariorum Romani Imperii Auctor. *latinus & Saxo illud privilegium Vicariatus possideant &*
2. Cur duo Vicarii in Imperio Romano constituti, & quo jure Pa- *3. Quousq; cujusvis Vicariatus se extendat, & de quibus negotiis Vicarius cognoscere possit.*

I.

PRiUSquam autem Vicariatus officia & jura explicem pauca de nomine dicenda existimo. Arridet mihi illa derivatio à vice petita, scil. quod Vicarii vices ordinarii sustineant, Teutonico Idiomate dicuntur *die Berweser und Pfleger des Reichs Aur. Bull. c. 5. non secus ac Imperator ipse, ein Berwalter des Reichs R. A. zu Augspurg Anno 1559. R. A. zu Wormbs Anno 1564. nuncupatur.* Sumitur autem Vicarii vocabulū variè. Vel enim sumitur pro homine alteri operam navāte *l. 25 ff. com. div. l. 1. §. 1. ff. de trib. act.* Vel pro iis, qui Electoribus in ministeriis suppetias ferunt, qualis Regis Bohemiæ, *der von Eimburg. Comitis Palatini, der von Wolpurg/Saxonis, der von Pappenheim/Brandenburgici, der von hohen Zöllern.* Hi enim in actibus publicis officiis, quæ aliàs Electoribus competunt, funguntur. Olim fuere Vicarii multiplicis differentiæ: Vel Orientis, quorum tres *l. ult. Cod. de diff. Off.* Vel Occidentis, quorum unus Romæ, alter Africa, tertius Hispaniæ, cujus fit mentio *in Rubr. l. ult. C. quor. bon.* Hæcerat Vicariorum ante Justinianum conditio. Hodie facie Imperii Romani mutata, diversa planè Vicariorum apparet conditio. Et quamvis possem hîc longius excurrere, & divisiones varias, quas Publicistæ alunt percurrere, tamen ne præsens disputatio nimis excreseat, sufficiet, pauca de Vicariis Imperium vacans administrantibus dicere. Palatinum scilicet, præcipuè tamen Saxonem indigito. Hîc Pontificii sanctum Patrem Pontificem puta, nescio quibus argumentis freti Vicarium Imperii salutant *Clem. 1. jur. jur. de Sent. & Regul.*

Regul. in Sex. c. licet 1. de foro Compet. Sed vanâ potius quàm ve-
tâ persuasione; nec firmioribus innituntur fulcris, quàm quibus
Christi Vicarium Pontificem esse afferunt, & Imperatori præfe-
rendum esse contendunt. Qui igitur quæso potestate antece-
det Pontifex Imperatorem, simulque ei objectus erit. Omnis
enim Vicariatus præsupponit superioritatem ejus, cujus vices
gerit. *Magn. Carpz. quest. 1. Semidecadum Juris publici ad disp. 4.
feud. annexarum.* Gratulantur sibi de Constitutione Johannis
Vigesimi Secundi in suis *extra Vag. sub tit. Sed. Vac.* qua hanc
Sanctionem Carolinam, ut in præjudicium sedis Pontificiæ con-
ditam multis postea annis revocaverit. Sed ventosam hanc
opinionem nemo non animadvertit, qui historiæ sacræ limina
saltem salutaverit. Qui enim quæso Johannes, qui anno 1316.
Ecclesiæ Romanæ caput factus avulsus anno 1334. Sanctioni Ca-
rolinæ pondus auferre poterit, quæ A. 1356. valorem Norimber-
gæ accepit *Limn. l. 3. c. 12. n. 12.* potius ego Carolum hanc sanctione,
pontificiam abrogasse putaverim, si non expressis verbis, tamen
tacitis contrariam sententiam introducentibus.

II. Binos igitur Vicarios, ut supra dictum, saltem agno-
scimus; Rationem hujus binarii numeri alii aliam tradunt. *Jaco-
bus Zevencotius, Vir in politiori literatura oppido eruditus observ. pol.
ad Flor. l. 1. c. 9.* hanc rationem assignat, scilicet si uni crederetur
potestas, periculum esse, ne fortean potestatem Imperatoriam re-
stitueret. Sed vereor, ne longius petita hæc ratio; proximior
veritati accedit, quæ à diversitate juris in regno Teutonico peti-
ta. Cum enim duplici ejus populi subjecti sunt juri Franconio
& Saxonico necesse fuit, ut duo summi Vicarii essent, quorum al-
ter Prætorium apud eas gentes haberet, qui juri parerent Franco-
nico: alter apud eos, qui agerent secundum jus Saxonicum.
Quamvis & hoc mihi aliquid antiquitatis subolere videtur. Cum
apud Romanos duo, ut supra dixi, Vicarii essent, quorum alter in
Oriente, alter in Occidente Imperii gubernacula tenerent. Et
hæc de numero Vicariorum monenda mihi persuasum habui,
pauca de Origine adjicienda, & quidem ut tribus de Palatino di-
cam, *Freberus l. 2. ad Pet. de Ant. c. 10.* à jure præfecturæ palatii ve-
teris descendere autumat. Andreas Knichen ante Ottonis tem-
pora Palatinum Vicarium proclamat. Mihi sufficiat *cum Limneo*

l. 3. c. 12. num. 35. Carpz. ad leg. Reg. Capitulatione 11. sect. 12. n. 20. & 21.
nosse Palatino ante Aur. Bul. hoc jus fuisse concessum, sed Sere-
nissimum Saxonem quod attinet, de eo res clarior, licet multi il-
lum æquo tempore cum Palatino institutum proclamant. Ve-
rùm cum in illo diplomate, quod Goldasto annexum nihil de
Electore Saxonie extet, nec Carolus pro more suo (quod & in
privilegio Palatini fecit) privilegii mentionem faciat merito Au-
reæ Bullæ hujus concessionis vim adscribimus *Carpz. leg. reg. Cap-
pit. 11. sect. 12. num. 30. Limn. lib. 3. cap. 12. num. 32. Becker Synops. juris
publ. lib. 2. cap. 7. §. 3.* Hi itaque postquam viduatum Imperium
capite potestatem Imperandi sibi arrogant nulla expectata con-
cessionem keiner Gewalts-Ubergebung erwartende. An vero vivo
adhuc Imperatore, absente tamen controvertitur Affirmativam
apprehendit Arumæus, Verior tamen nobis videtur negativa
cum, Aur. Bul. hujus non mentionem faciat. Lege enim non
disponente nobis disponere haud integrum erit. Hæc enim
mortem Imperatoris sive civilem sive naturalem causam reddit
unicam, ita tamen, ut voluntariam renunciationem haud exclu-
dat, quod & luce meridiana clarius efficiunt verba aureæ Bullæ,
ut præmittitur wie vorstehet; in præcedentibus autem *ad tit. 1. §.
19. tit. 2. §. 2.* de vacantia quæ per mortem fit duntaxat dictum.

III. Quousque autem se extendant Vicariatus non imme-
rito quæritur, & Palatini quidem potestas in partibus Rheni Sve-
viæ versatur. Saxonis vero imperium ea loca quæ jus Saxoni-
cum habent agnoscunt, quæ quidem in aur. Bul. exacte non ex-
ponuntur. *Limn. Comment. ad A. B. e. §. 2. obs. 6.* Verum omnia,
ut supra dictum loca quæ jure Saxonico gaudent Saxonis Impe-
rio parere, ex sola inscriptione patet, quæ ita comparata: *Von
Gottes Gnaden wir des H. Reichs Erb-Marschalch und Chur-
fürst/auch desselben Reichs in den Landen des Sächsischen Reichs/
und an Enden in solch Vicariat gehörende dieser Zeit Vicarius.* Hic
occurrit Publicistarum controversia, an loca, in quibus tempore
Auctoris Aur. Bul. jura vigere Saxonica; postea processu tem-
poris abrogata aliis introductis juribus, nihilominus jus Vica-
riatus Saxoni per manserit saluum. Et cum affirmativa verior
videatur, quod illa verba juris Saxonici non privilegii sed demon-
stratio-

strationis gratia adjecta merito huic nostro subscribimus calculum præcipue quod privilegia non coarctanda sed plenissime interpretanda *l. penult. ff. de Constit. Princ.* Mutationem enim juris Saxonici ex accidenti factam tanta virtute haud pollere, ut rei substantiam transformare queat, cuius apparet abunde. Cæterum quod Princeps Ostfrisiæ ratione Esen & Widmund anno 1658. Electorem Saxoniam agnoscere haud voluit, causa fuit, ut *Sprengerus in jur. publ. p. 272. & Limn. in Comm. ad A. B. c. 5. §. 2. obs. 4.* quod hæc loca feuda Hispaniæ & sic ab imperio exempta, Exercent autem Vicarii suam potestatem cum primis in Aula & Camera Spirensi, eorum nomine processus decernente, communiqve eorum sigillo utente, quam sigillorum dationem Palatinus sibi soli arrogare voluit, sed res composita Saxone in consortium admissa *Limn. A. B. c. 5. §. 1.* Licet enim Spira in partibus Rheni sita cum tamen hoc iudicium, non tantum pro partibus Rheni, sed pro totius Imperii sit constitutum, soli Palatino ejus provisio haud attribuenda. Secus tamen se res habet cum iudicio Rotwilensi (quod constitutum à Conrado Svevo anno 1447.) In quo iudicio non utriusque vicarii sed ille ad cuius districtum res pertinet agere solet. Causæ in quibus iudicant Vicarii variæ, & ferè omnes, in quibus imperator cognoscere potest *l. 1. §. 4. ff. ad leg. 3.* Hinc merito exploduntur illi, qui vicarios de feudis cognoscere posse denegant. Expresse potius vigore *Aurea Bullæ tit. 5.* hoc donantur jure, exceptis tamen *Sürsten- und Sohn- & ehñ.* Scite nimis hæc duo conjunxit Carolus quo feuda Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum introcluderet. Licet enim illa *Scepter- & ehñ* (per sceptrum enim conferuntur) principum tamen feudà *Magnif. Carpz. in semidec. ad A. B. Disp. 4. amex. quest. 3.* juramenta fidelitatis recipiunt, redditus & proventus Imperii colligunt, de feudis investiant, exceptis majoribus. Res tamen ad imperium pertinentes opignorare ac alienare illis haud integrum *A. B. C. 5.* Quamvis speciali Constitutione opus haud fuisset, quod de jure communi rem alienam alienare non liceat *l. 62. Cod. de reb. alien. non alienant. nisi fiat consensu statuum & Ordinum.* Hic non immerito quæstio illa ventilanda esset, an illis concessa quæ in hoc *C. 5. A. B.* non expresse affirmantur. Sunt

qui potestatem nobiles creandi spurios legitimandi, academias erigendi, communiter iis attribuunt. Verum cum periculosum sit principum jura sub dubitationis incudem revocare, merito hic judicium nostrum, suspendimus, & silente lege haud inique silemus. Videndum brevibus, quibus modis finiatur Vicariatus, & vel tribus responderetur, quamprimum Imperator imperio propositus, ibi enim Vicariatus confirmatis iis, quæ à Vicariis gesta, expirat.

CAPUT IX.

De

JURE NON APPELLANDI.

Quod jus de non appellando Regalibus annumerandum probatur, & unde Duces Saxonie ingenti hoc privilegio dotali explicatur, variæque illius rei cause adducuntur.

Cum hætenus quædam specialia Electorum Saxonie Privilegia perlustravimus mirantes ac rimantes eorum dignitatē ac præminentiam paucula liceat nobis de juribus privilegiisq; quibusdam, quæ cum cæteris Saxonie ducibus communia habent agere paullulum. Cumque jus de non appellando haud immerito primas sustineat prius discutiendum erit. Illud regalibus annumerandum esse, nemo facile negaverit. Patet enim hoc abunde ex Instructione Serenissimi Electoris Augusti legatis ad Duces Saxonie concessa. *Es zweiffeln ihre Churfürstl. Gnaden nicht ihre Liebde würden daraus zuverstehen haben / daß es eine Begnadigung wäre / so nicht vor ein gering Kleinod præminenz des Hauses Sachsen zu rechnen.* Estque illud duplex conditionatum & absolutum. Conditionatum est quando privilegium de non appellando restrictum est ad certam pecuniæ summam, infra quam ad Cameram provocare non licet *Carpz. Disp. de privil. elect. & Duc. Sax. de non appell. tb. 14.* Absolutum est, quod indifferenter non habita ratione ullius valoris vel causæ prægnantis omnem excludit provocationem *Carpz. loco citato tb. 16.* Et hoc

hoc antiquitus per A. B. Electoribus concessum fuisse testatur
Carpzovius thes. citatâ. Quod tamen Electores Ecclesiastici &
Palatinus non utendo eo vel alio modo amiserunt. Serenissimo
Electori Saxoniae una cum cæteris Ducibus semper mansit sal-
vum ita ut nulla habeatur summa restrictio. Unde autem or-
tum hoc jus trahat altius inquirendum, quidam Imperatorem
Sigismundum autorem volunt, verum hos toto aberrare coelo
testatur *Carpz. loc. cit. c. 3. lb. 30.* Sigismundi enim privilegium an-
no 1423. sancitum, privilegii autem hujus fundamentum jam in
A. B. anno 1356. confirmatum est, uti ex titulo II. A. B. patet. Ne-
que tamen hoc solum nititur fundamento, firmiori potius inni-
xium basi immemorialis nempe præscriptionis jure, uti ex *Carpz.
loco citato lb. 32.* Augusti literas allegante abunde patet. Obviam
itibi associante Andrea Knichen iis qui præscribi regalia tenaci-
ter negant, quam controversiam cum ii tractent latius exequi su-
pervacaneum puto. Attingere enim vel tribus controversias
meum duco. Adjuvatur hoc privilegium propria conventio-
nis auxilio, uti ex *Carpz. lb. 33.* abunde constat. An verò hoc
privilegium ad Electorem ut Electorem, an ut Ducem Saxoniae
pertineat, dubitatur inter Doctores. Militat tamen pro Duci-
bus Saxoniae egregia titulus allegatus A. B. qui ad Ducem Saxo-
niae pertinere affirmat expresse. Faciunt huc verba Electoris
Saxoniae: *Un sänglich istts an dem/dasß das Haus zu Sachsen ein
Churfürstlich Haus ist/und derhalben alle Gerechtigkeith hat, so den
Churfürsten vermöge der güldnen Bulle gebühren.* Nec abso-
num privilegium Ferdinandinum à *Linn. l. 3. cap. 10.* exhibitum,
quo brevitatis causa cupidum lectorem remitto. Cum autem
verear scrupulum lectori injectum cogitando: Camera Imperi-
alem esse perfectissimum justitiæ lumen & Columnen, nihilo-
minus tamen detrectare hoc Duces Saxoniae. Causas quæ sub-
sunt breviter *Carpzovii* ductum secutus addam. Prima causa
est, summa Serenissimorum Electorum & Ducum Saxoniae in ad-
ministranda justitiæ cura. *Carpz. lb. 40.* Altera causa Magnifi-
centia Electorum & Ducum Saxoniae insignisque eorum cura
pro rebus Imperii. Tertia est ignorantia Juris Saxonici, quam
Assessores Camerae Imperiales habere præsumuntur. Non enim
hoc

hoc ex speculo Saxonico addiscitur, sed ex nuda juris observan-
tia. Quamvis Andreas Knichen, in qua sententia & ipse Carp-
zovius in *Comm. ad leg. reg. Cap. 9. Sect. 3. n. 20.* causam hanc minus
principalem putet, cum & secundum hoc jus in Camera Impe-
riali pronuncietur. Verum hunc nodum optime solvunt, ver-
ba Electoris Augusti: Zu dem Erwer. Römisch. Käyserl. Majestät
wissend / daß das ganze Haus zu Sachsen mit einen sonderlichen
Rechten / welches man das Sächsische Recht nennet / von Römi-
schen Käyser und Könige / Erwer. Röm. Käyserl. Majestät Vor-
fahren privilegiert und begnadet; Nun ist solcher Sächsischen
Rechte Verstand durch hergebrachte Gebräuche und langwierige
Übung in meiner Vorfahren / meiner Vettern und meinen Lande /
des mehrentheils erkündet worden / derowegen auch solch Recht
auswertigen Gerechten und Urtheils Fassen unbekandt ist / daß
also derowegen appellationen an das Käyserl. Kammer. Gericht /
als an ein ander Gerichte / so des Brauches nicht berichtet / ganz ge-
fährlich seyn. Quarta causa plurium in provinciis Saxonis
instantiarum cumulatio. Cum enim gradatim in his terris ap-
pelletur, à civitatibus ad curiam provincialem, ab hac ad Electro-
rem, quid igitur tertio ad Cameram opus esset. Contingit in-
super quoque ut provocetur à sententia nobilis Amtshausii ad
qvæstorem præfacturæ, dein ad curiam & tandem ad supremum
tribunal Dresdense. Si igitur provocatio ad Cameram conce-
deretur, quarta provocatio esset, quæ tamen jure haud procedit,
lege unica codice ne tertio provocare liceat. *Lege quarta co-
dice de sent. & interlocut. judic. Carpz. l. 3. resp. titulo 10. resp. 102.*
Quinta causa est, Leuterationis & Oberleuterationis beneficium.
So haben auch meine und des Hauses zu Sachsen Vorfahren in
appellation und allen andern Rechts anlangenden Sachen über-
flüssige remedien, als Leuterung und Oberleuterung in Gebrauch
gehabt / die ich und die andern meine Vettern / die Fürsten zu Sach-
sen auch noch haben / dadurch die acta und was ein jeder zu seiner
Nothdurfft einzubringen hat / mehr als durch appellation erlichmal
revidiret werden / und sich also die Partheyen keines übereilens mit
fugen zu beklagen. Sexta causa denique est ut lites finiantur &
abbrevientur, *lib. 13. princ. cod. de judic.* Denn also würden die
Recht-

Rechtfertigungen (verba sunt privilegii Ferdinandini) unsterblich gemacht werden/und müssen endlich die Armen Rechelos bleiben. Stat igitur satis firmo talo sententia illa qua asserimus, neminem à Ducum Saxoniae sententiis sive definitivis sive interlocutoriis appellare posse. Nec refert an in superiore an in inferiore judicio sententia sit lata,quamvis enim privilegium Ferdinandum superius judicium exprimat in verbis: So in der Chur und Fürsten zu Sachsen und derselben Erben Nahmen und Hoff gesprochen und geöffnet werden. Aurea Bulla tamen ad quam lese refert privilegium Ferdinandinum, mentionem expresse facit judiciorum inferiorum. Neque hoc solum incolas, sed extraneos ligat, uti ex literis Augusti patet: Und ist solche des Hauses zu Sachsen Gerechtigkeit nicht allein zwischen desselbigen Untertanen/sondern auch in denen Fällen wenn frembde außerhalb des Territorii gefessen/die Untertanen beklagen/mit appellation als eingeführet und gehalten worden. Licet sint Imperatoris donati privilegio, uti ex privilegio Ferdinandino patet: Wir wollen auch allen Rechten und Reichsordnungen so solcher des Hauses zu Sachsen Freheiten / und diesen unsern privilegio zu wider seyn möchten / so viel die Chur und Fürsten in diesen Fall anlanget derogiret haben / & licet ambo litigantes privilegio de non appellando renunciaverint. *Carpzov. ib. 51.* Nec nobiles Franconici in districtu Coburgensi huic privilegio exempti. *Carpz. loco citato ib. 52. 53. 54. 55.* Quin & in Episcopatibus provocatio ad Cameram interdicta. *Carpz. loco citato ib. 56. 57. & 58.* & valet hoc privilegium adversus omnia judicia cujuscunqve generis. Es were denn/ daß Klägern wissentlich recht versaget / oder gefährlich verzogen würde/so mögen Kläger solch Recht vor uns und unser Hoffgerichte wol suchen. Poena transgressorum hujus privilegii his continetur verbis. Und gebiethen darauff allen und jeglichen Churfürsten/Fürsten/ Geistlichen und Weltlichen/Prælaten / Grafen/Freuen/Rittern/Knechten/Hauptleuten/Landvoigten / Bisdumben/Voigten/Bürgermeistern/Richtern/Räthen/Bürgern und Gemeinen/und sonst allen andern unsern und des Reichs Untertanen und Getreuen/in was Würden Standes oder Wesens die seyn/und sonderlich jetzigen und künfftigen unsern Cammerrichtern und Beysitzern unsern Keyserl. Kammergerichtes in heiligen Reich ernstlich

G

und

und festiglich mit diesen Breffe/und wollen / daß sie die bemeldte
unserer Oheim die Chur und Fürsten zu Sachsen / und ihrer aller-
felts Erben an solchen ihren Brauch und Gerechtigkeit daß nicht
appellirens, inmassen ihren Leebden dieselben hergebracht / an diesen
unsern privilegio nicht irren noch verhindern / sondern sie darbey
ruhiglich bleiben / und derselben gebrauchen und geniessen lassen / als
lieb ihr jedem ist / unser und des Reichs schwere Ungnade / darzu ein
Poen / nemlich hundert Marck böttigs Gelbs / zu vermeiden / die ein
jeder / so oft er freventlich darwider thut oder handelt / halb in unser
und des Reichs Cammer / und den andern halben Theil den Chur
und Fürsten zu Sachsen verfallen seyn soll / zu bezahlen.

CAPUT XII.

De

JURIBUS MISCELLANEIS.

PRæter hæc eminentiæ jura etiam nonnulla deprehenduntur ,
quæ haud exiguum splendorem Serenissimis Electoribus Sa-
xonix conciliant. Haud infimum obtinent locum confraterni-
tates (quas idioma Germanico Erbverbrüderungen / nuncupa-
mus) quæ nostris Serenissimis Principibus cum summis magna-
tibus intercedunt conspicuæ , qualis est confraternitas inter Se-
renissimos Duces Saxonix & Hassiæ Landgravios , quam pecu-
liari disputatione illustravit summus ille Carpz. quo cupidum
lectorem ob pagellarum angustiam remitto. Nec condemnan-
dum præminentix documentum quod protectores sint civita-
tis Mühlhusanæ, Nordhusanæ ac Erfurdianæ, quarum piores ci-
vitatum Imperii addicuntur numero. An verò receptio hæc in
patrocinium salvo jure fiat disceptatur inter Publicistas. Ne-
gantes his moventur rationibus quod quilibet status Imperii ab
Imperio habeat Schutz / Schirm / Hülf / und Vertheidigung. Nec
minus patrocinatur iis *titulus 15. A. B. Reichs Abschied zu Speyer
de anno 1529. §. wie auch Churfürsten Reichs Abschied zu Regens-
spurg / de anno 1541. §. Damit im heiligen Reich.* Nec sine igno-
minia Imperatoris fieri contendunt, quia aliud patrocinium
quærentibus imbellis & minus idoneus Imperator videretur.

Quid

Quid quod hoc pretextu alienationis quaedam species occulto
irreptaret. Verum quicquid sit licet plausibili fronte sese hæ
rationes listant, eo tamen me permovere haud potuerunt, quin
affirmativam arriperem. Quod enim primum adversantium
argumentum concernit respondeo: concedendo quidem status
non facile debere patrocinium alterius quarere, si tamen velint
& utilitas tam propria quam imperii efflagitet, non iis esse facile
denegandum. Constitutiones quod attinet loquuntur eæ de
malitiosis coitionibus & foederibus, quæ penitus non admitten
dæ non de iis quæ utilitatis gratia suscipiuntur. Ad tertium re
pono ignominiam, quæ illis videtur Imperatori accrescere esse,
planè nullam, quia Imperatori sic nihil detrahitur, quia juxta
illud Brocardicon: *Schutz und Schirm gtebet keine Obrigkeit/
noch macht Schutz Unterthanen sondern Schutzverwandte.* Opti
me nobis inservit hic *l. 7. §. 1. ff. de empt. & post Lim. revers.* Ad
ultimum denique rehero negando penitus alienationem esse.
Nil enim in protectorem venit nisi protectio. Sunt itaque
Duces Saxonici dictarum civitatum Protectores optimo jure,
quod quidem de Muhlhusa & Northusa manifeste constat. De
Erfurda, vel ut alii volunt Gerfurda à fluvio Gera trans civitatem
fluente dicta dubitatum fuit, scil: *Daß die Stadt Erfurth von
Alters her / den heiligen S. Martin Meinskichen Patron und ge
meldehen Stiffte und Bischoff zuständig / welcher besambt den Stiffte
ihr rechter Erbherr ist / auch die Bürger daselbst / Rath und Gemei
ne sind solchen Stiffte mit Thraden und Eyden in Form / wie vor
Alters herkommen ist / gewand / und sind von derselben mit etlichen
Freyheiten begabet / & sic judicatum in Camera Imperiali daß
Rathmeister und Rath der Stadt Erfurt nicht gebühret noch ge
zemet / so viel die Stadt Erfurt / dero Bürger und Einwohner be
langend die Chur und Fürsten zu Sachsen zu Erbherrn auffzuneh
men.* Sed affirmativa verior, cum Archiepiscopi limitata & re
stricta in civitate jurisdictio quod bona eorundem in Saxonum
territorio quod adsit præscriptio, cujus initium memoriam ho
minum fugit. Protectionis hujus articulos *vid. ap. Lim. l. 4. c. 8.*
Habent insuper pro protectione Duces Saxonix collectam 1500.
aureis

aureis consistentem. Nec exiguum jus est jus Austregarum,
quas inter se constitutas habent ab Electore Augusto, Johanne
Friderico, Johanne Wilhelmo, quas confirmavit Imperator Ca-
rolus quintus tenorem earum exhibet Limn. l. 5. c. 15. Et hæc sunt
lector benevole quæ rimari & mirari jus sit observantia, sva sit
pietas. Præminentiam Serenissimi Electoris Saxonici juvenili
adumbravi calamo, inque Carceribus hujus dissertatiunculæ in-
clusi, non ut eam exæquassem plenamque stitissens, sed imi-
tatus potius Geographos, qui regionem delineatori punctulis &
lincolis rem omnem absolvunt. Quod si hæc dissertatiuncula
non ea qua par fuisset dexteritate sit elaborata æquo ut dimetia-
ris animo obnixè rogo. Hæc enim res non juvenem in foro
Academico adhuc versantem, sed virum in Aula edoctum sin-
gulari experientia instructum, & ad res istiusmodi quasi natum
requirit. Licet igitur facultas non adfuerit, Benevolo ta-
men Lectori laudanda veniet voluntas, cum in magnis
voluisse gloriosum ac magnificentum.

Et sic

Deo immortalis laus,
honor & gloria.

1011

m.c.

In L. I. §. I. ff. d.
etisimam pre
Ulpianus L. 17
Encomio jur
fessam navan
aliquam eta
in finitis inter
tamen juris p
subjecta conc
bori dedit as
peperit glori
dubiam red
regia dignita
Imperio div
mancipiis &
Nec gloriosa
dicere solitus
bet German
statem: Om
nobilissimam
Pflug / Ep
bac Imperat
Et de eligent
sanguinis pa
nulla mentio
gativâ, qu
interdictum
manico: ali
gumenta: n
rum Saxonie
bor nunc &
rarum studii
cepta fortun

on, ut rem san
andam asserit
e non destituti
paranda inde
fructus, qui
m. Scatet ea
eris. Neque
bro in presenti
im presenti la
nmortalem iis
vinciis non tam
non nisi unum
no Germanico
aliis regnis
are asserentis.
um se Regem
gratulari ha
indicat maje
usâ. Erudite
linus Julium
subsistit in sola
minentia; sed
nisi Germanici
stri officialium
gaudet prero
perii indicare
e dicam ger
ermisurus ar
Potentissimo
nente admira
a hac in lite
, felicissimis

CA-

